

Hrvatski Glasnik

GLASILO HRVATSKOG KULTURNOG DRUŠTVA "NAPREDAK" ŽUPE SOLI

Godina I Broj 8 TUZLA, 3. SVIBNJA 1993.

CIJENA : 10000 BHD - 1000 HRD

POTPISAN VANCE - OWENOV PLAN

U ovom broju:

INTERVIEW: Dr Srećko Džaja

NARODU TREBA REĆI ISTINU

Nitko ne može dobiti sve. Ako je rješenje pravedno a ponuđeno je od onih koji se sve više i više pitaju - treba uzeti ono što ti se daje. Narod će to razumjeti. Tražiti će kaznu ali će davati i oprost. Sve i kada bi se ovim ratom dalo nešto postići, trebalo bi ga izbjegavati. Ako se ovim ratom ne može više gotovo ništa postići - rat nije racionalan. A onda prođe vrijeme i nastupi istina, Borgesova istina - praštanje.

LEGENDA

Abel i Kain susretoše se nakon smrti Abelove. Putovahu pustinjom i prepoznaše se izdaleka jer obojica bijahu vrlo visoki. Braća posjedaše na zemlju, zapališe vatru i večeraše. Šutjeli su poput umornih ljudi na izmaku dana. Na nebu se ukaza poneka zvijezda, koja još nije bila dobila svojega imena. U svjetlosti plamena Kain zamijeti na Abelovu čelu znak od kamena; pade mu zalogaj kruba što ga je prinasio ustima, i zamoli da mu bude oprošten zločin.

Abel odgovori:

- Jesi li ti mene ubio ili ja tebe? Ne sjećam se više; ovdje smo zajedno kao nekoć.

- Sada znam da si mi uistinu oprostio - reče Kain

- jer zaboraviti znači oprostiti. I ja ću nastojati zaboraviti.

Abel reče polako:

- Tako je. Dok traje grizodušje, traje i grijeh.

PUSTINJE UMJESTO PLANTAŽA

Primirje u posavini:

ČUVAJ SE GLUVARE

Sudbina
businessmana
Antunovića

VRATIT ĆU SE U BRČKO

Specijalni prilog:

VANCE-OWENOV PLAN

Integralni tekst

PRVA OBLJETNICA

10.5.1992.-10.5.1993.

Gradačac

Obnoviteljska skupština HVO

Nedavno, u Hrgovima, selu općine Gradačac, sastali su se znameniti ljudi Okruga, općine Tuzla te bojovnici, duhovnici i vrhovnici općine Gradačac da bi obnovili HVO u Gradačcu. Nakon herojske obrane sela Turije i pada sela u neprijateljske ruke, raspala se HVO organizacija, kaže narodni zastupnik gosp. Marko Jurišić. Obnova organizacije HVO ima konkretan cilj - poduprijeti obranu općine i organizirati prihvatanje naših ljudi koji se sada nalaze diljem Hrvatske. Naši ljudi nam se stalno javljaju i žele se vratiti u svoja sela. Prvo bi vratili bojovnike koji bi odmah išli na crtu i zajedno sa našim prijateljima ovdje pokušali povratiti osvojeno. Bolje bi bilo ako bi to išlo bez borbe ali u to se ne smijemo suviše ufati. Marko Jurišić se zahvalio svima na podršci. Gosp. Pero Vasilj je u ime HDZ župe Soli pozdravio nazočne i zaželio uspjeh organizaciji HVO. Istakao je da će HVO Gradačac omogućiti puniju suradnju na putu ka zajedničkim ciljevima i zajedničkoj borbi. Predsjednik općine gosp. Šefko Mešanović istakao je punu suradnju Hrvata i Muslimana. Rekao je da: "Od devet članova ratnog predsjedništva dvojica su Hrvati. Predsjednik izvršnog odbora općine je Hrvat, Hrvati su i među zapovjednicima naših postrojbi. To su odnosi koji se ovdje stalno njeguju." Gosp. Ivo Andrić-Lužanski zahvalio se gosp. Jurišiću na dobroj organizaciji skupa, a gosp. Mešanoviću na lijepim riječima. Rekao je da: "Ovaj susret ne treba shvatiti drukčije nego

Vance-Owenov plan

Karadžić potpisao - Šešelji prijeti

Karadžić, kako se i očekivalo potpisao V-O plan. Prostora za širi razmah srpske komedije u Grčkoj nije bilo. U planu se ništa nije promijenilo. Na prefinjeno selekcioniranim instancama srpske strane, pak reagiranje ide u rasponu od uvjeravanja da su oni izmislili V-O plan (Milošević - Čosić) do njegovog obezvrjeđivanja (Krajišnik). Verzije njegovog čitanja od prifaćanja do odbijanja minuciozno je razrađena. I dalje kotira Republika Srpska čija skupština može V-O plan čak i usvojiti. Ministar Jovanović govori o V-O papiru kao o skici koncerta na kome će Srbi tek početi raditi. Krajišnik izjavljuje da od pristanka njegove Skupštine nema ništa. Još uvijek najjasniji je Šešelji. On jasno i glasno traži veliku Srbiju a prijeti Amerikancima i "Plavcima" da će Srbi sve izdržati.

Lj. A.

HERBA

APOTEKE

TUSANJ 4. jula 2 TEL. 216-130
STUPINE B-6 TEL. 232-769

kao doprinos efikasnosti naše zajedničke borbe i jačanju otpora u ratu protiv agresora. Ovo je dan kada će Hrvati ovoga kraja, bolje organizirani biti efikasniji u otporu. Svjesni da je ovo naša država, naša Republika u kojoj ćemo zajedno živjeti i za koju se zajedno borimo."

Gosp. Marko Jurišić je izrazio zadovoljstvo što su nazočne i duhovne vodje ovoga puka: efendija Osman Kavazović i fra Valerije Stipić. Prvi je biranim riječima čestitao Uskrsne blagdane i pomolio se: "U ime Boga milostivog i premilosnog molim da ovaj skup uspije." Fra Celestin je rekao: "Kako je lijepo i kako je ugodno vidjeti braću skupa." Ispričao je, kako je dok se školovao u gradačačkoj Gimnaziji stanovao u muslimanskoj obitelji. Nena Habiba ga je stalno gonila da se moli Bogu. To je utjecalo da je postao svećenik. Skup je tako protekao u zaista dobrom raspoloženju koji je priličio punom razumijevanju i ljubavi učesnika te velikom blagdanu Uskrsa.

KONFERENCIJA ZA NOVINARE U II KORPUSU

Štetna borba za vlast

Dvadesetosmog travnja 1993. održana je konferencija za tisak u Press centru II korpusa Armije BiH. Izvještavali su u ime Okruga Tuzla gosp. Rikalo Hazim, a u ime II korpusa gosp. Zlatan Bašić. U uvodu je rečeno da okupator ne odustaje od namjere da ovu regiju stavi pod kontrolu. Krenuo je u ofenzivne akcije na svim značajnijim bojišnicama: Gradačcu, Doboju, Olovu i Kladnju. Ofenziva četnika, nakon odbijanja potpisa na Vance Owenov sporazum, bila je očekivana. Neprijatelj primjenjuje koncentriranu artiljerijsku vatru a na Gradačac je bacio 2 projektila zemlja-zemlja, tip "LUNA". Želi silom staviti pod kontrolu koridor kroz Posavinu i u tome cilju koristi sve raspoložive ljudske i materijalne potencijale. Velike nevolje zadaje blokada u srednjoj Bosni. Okrug ima zalihu hrane samo za sedam dana. Postoje problemi i sa streljivom. Zato se naglašava važnost otvaranja aerodroma Dubrave i kontrola puteva od Metkovića do Tuzle od strane UNPROFOR-a. O problemu je izvješten predsjednik Republike Izetbegović. Komanda je sazvala regionalnu i općinske skupštine, te predstavnike stranača i donijela zaključke po kojima treba: hitno pristupiti obrani Okruga svim sredstvima, uključujući i kemijska; zatražiti da se područje Tuzle i Lukavca proglaše zaštićenim zonama pod kontrolom UNPROFOR-a; prestanak borbe za vlast među strankama; potpuna mobilizacija materijalnih sredstava i ljudstva; zaustavljanje medijskog rata u sredstvima informiranja. Informativna sredstva se upućuju na izvještavanje u uvjetima rata. Cenzura nije uvedena, ali se traži samo cenzura. U tom smislu su odgovorni urednici radija, televizije i glasila potpisali odgovarajuću izjavu.

U odgovorima na pitanja novinara gospodin Bašić je istakao da je čudno što četničkoj ofenzivi uvijek prethodi blokada putova. Spominjao je i nekakvu vezu između predsjednika Tuđmana, gospodina Miloševića i KOS-a, što je nama ostalo nejasno i čudno. Isto tako je neobično što deblokada puta Metković-Tuzla nije bila vezana za sporazum Izetbegović - Boban u Zagrebu već se inzistiralo na kontroli putova od strane UNPROFOR-a.

A.Lj.

✠ ZA DOMOVINU! ✠
KIKIĆ (MARJANA) BLAŠKO ILIČIĆ (BOŽE) IVICA

U ponedjeljak, 26. travnja 1993. g. na položajima u Drijenči, na najisturenijoj brani četništvu, ugasio se mladi život bojovnika Kikić Blaške. Još jedna žrtva bezumlja. Rođen je 3. veljače 1973.g. u Drijenči, gdje je i položio svoj život za slobodu hrvatskoga naroda. Uz dužne počasti pokopan je 27. travnja na mjesnom groblju u Drijenči.

Istog dana, 26. travnja na položaju Gradina, u zoni odgovornosti 6. OG život je izgubio Iličić (Bože) Ivica. Sahrana je obavljena 28.04.1993. na groblju u Par Selu.

Skupština Okruga Tuzla

Ostavka Ante Zvonara

Gospodin Ante Zvonar, delegat Skupštine općine Tuzla, u Skupštini Okruga, podnio je ostavku, koju je u međuvremenu potvrdilo i samo Predsjedništvo SO Tuzla. Gospodin Ante Zvonar je u Skupštinu Okruga delegiran iz sastava Ratnog predsjedništva SO Tuzla, a kao predstavnik HDZ. U telefonskom razgovoru, o razlozima ostavke, Ante Zvonar je kratko odgovorio: "Razlog je prije svega u podcjenjivanju Vance-Owenovog plana, a koji je potvrđen u Zagrebu. Ako su ga predstavnici dva naroda, Izetbegović i Boban, potpisali, onda je okrug kao oblik organiziranja samim tim, već prošlost. Ne samo Okrug Tuzla, nego bilo koji i bilo čiji okrug. To su razlozi zbog kojih smatram da ne postoje razlozi mog daljnjeg članstva u Skupštini Okruga, a to sam i pismeno obrazložio Predsjedništvu SO Tuzla, odakle sam kao predstavnik hrvatskog naroda bio delegiran u Skupštinu Okruga."

Banovići

Odvažni i jedinstveni Svjedočanstvo o zločinima

Kada je nedavno traženo da satnija "Božičko Banović" interventno pošalje četrdeset bojovnika, pojavio se problem - nitko nije htio - izostati.

Satnija "Božičko Banović", iz sastava 115. brigade "Zrinski" HVO, ima veoma zanimljiv borbeni put. Premda nevelika po broju naoružanih momaka, zauzima izuzetno važno mjesto. Svoje borbene zadatke, izvršava u okviru 6. Operativne grupe, i taj dio koordinacije, kako ovdje kažu, odvija se bez problema, osim... Kada je zapovjedništvo 6. OG nedavno naredilo da se četrdeset momaka satnije "Božičko Banović", spremi i interventno pošalje na Majevicu, tada je iskrsnuo problem. Kako ih odabrati. Naime, nitko nije htio da izostane, pa su zakazanog dana za izvršenje zapovijedi, došli gotovo svi, izuzimajući nekolicinu gripoznih. Svi su htjeli u akciju, jer je prema onome što smo vidjeli, drugarstvo najveća odlika momaka iz ove satnije.

Satnija "Božičko Banović", od 6. lipnja je u sastavu 115. brigade "Zrinski", a kako kažu u zapovjedništvu, formirana je uz veliku pomoć sadašnjeg predsjednika HVO HZ Soli, Ive Andrića. Pripreme za formiranje HVO i potom postrojbe obavio je dvanaestočlani inicijativni odbor, pa je sedamnaestog rujna, uslijedilo i polaganje svečane obveze. Prvo vatreno krštenje, bojovnici "Božička Banovića" imali su u području Čelića. Zanimljivost vezana za njihovu borbenu premijeru, jeste da je ova satnija prva vojna formacija sa područja SO Banovići koja je borbeno djelovala izvan teritorije te općine. To ovdje posebno, i dakako sa razlogom ističu. U samom početku svog djelovanja, banovićka satnija imala je, kako se to kaže, svoju zonu odgovornosti. U međuvremenu, uslijedile su zapovijedi predpostavljenih zapovjedništava, pa je "Božičko Banović" promijenio borbeni status. Naime, umjesto zone odgovornosti, satnija je dobila status - interventne borbeno formacije. U vrijeme kada smo zapisivali ove redove, stigla je zapovijed o pripremi za odlazak u Teočak, zbog žestine tamošnjih borbenih dejstava i velike navale četničkih snaga. Nakon što se satnija okupila i spremila za pokret, u mnogo većem sastavu od traženog, stigla je zapovijed o odlaganju odlaska. Stanje u Teočaku se promijenilo u korist branitelja.

Osim načina formiranja ove formacije HVO u Banovićima, posebno je zanimljiv način njihovog naoružavanja, ali, kako se to kaže, nije vrijeme za tu vrstu priče. Neka to ostanu za mirnije prilike. Ono što je najvažnije, prema riječima gospodina Drage Dvanaeščaka, predsjednika Općinskog odbora HVO Banovići, u tome smislu nema nikakvih problema, a njihova linija opskrbe, dobro funkcioniše. Dakako, gospodin Dvanaeščak, ne propušta da naglasi kako se to pitanje daleko uspješnije rješava od kako su Banovićani u sastavu 115. brigade "Zrinski". Zapovjednik satnije, gospodin Robert Lapčević, ne baš vičan razgovorima sa novinarima, ne krije zadovoljstvo stanjem u ovoj borbenoj postrojbi. Za to uostalom ima sve adute u rukama, a jedan od prvih je već na prvi pogled uočljiv red u krugu i u samom objektu njihove vojarnje. O disciplini naprosto ne vrijedi trošiti riječi. I na kraju, zapažanje gospodina Zdravka Kovačevića. Na pitanje o stanju morala i borbenog duha bojovnika iz "Božička Banovića", budući da je prosvjetar, odgovorio je kratko: "Čista desetka!"

M.D.

Nizara Mušović - Tadić, prof.

U travnju ove godine u Francuskoj je izišla iz tiska "Crna knjiga bivše Jugoslavije" u izdanju ARLEE. Predgovor je napisao Pol Buše, predsjednik Nacionalne komisije za ljudska prava. Predmet: etničko čišćenje i ratni zločini. U 21. poglavlju su svrstana dokumenta koja je objedinio list "Nouvel Observateur" i organizacija Reporteri bez granica. Izdata je u znak sjećanja na velikog novinara Pierre Blancheta, koji je ubijen kod Petrinje u Hrvatskoj 19. rujna 1991. godine. Prodaje se po cijeni od 130 FF a cjelokupan prihod je namijenjen "Oslobođenju", posljednjem sarajevskom dnevnom listu, čija redakcija ulaže nadčovječke napore da ga održi na razini multinacionalnog glasila pluralističkih informacija u doba kada je većina medija postala instrument rata.

Prvi puta poslije drugog svjetskog rata počinjeni su ratni zločini protiv čovječanstva i to baš u Europi, na tlu bivše Jugoslavije. Tko su počinitelji? Sa kakvim dokazima se raspolaze? Tek treba doći do pravih spoznaja. Da bi ostvarili taj cilj, pokretati tiskanja ove knjige su sakupili i objavili sav materijal sa kojim se u svijetu raspolagalo do siječnja ove godine. To su svjedočenja, ankete, izvještaji i drugi materijal koji je izvanrednom metodologijom uobličeni u raporte, a na kraju knjige se nalaze tiskane neke karte BiH i liste logora i zatvora na tlu Bosne.

Na 485 stranica kondenziranog teksta, bez fotografija, tiskali su izvješća: Save the Humanity, Helsinki Watch, Cornelio Sommaruga, Tadeusz Mazowiecki, misija Konferencije za sigurnost i suradnju Europe (CSCE), Amnesty International, drugi raport Cornelia Sommaruga, OUN - Prava čovjeka, Louis Jounet, drugi raport Tadeusza Mazowieckog, četvrti raport vlade Sjedinjenih Država, Ljekari bez granica, misija Evropskog savjeta, "Trešnjevka" - hrvatska feministička organizacija, Žene u Europi, Komitet Cap Anamur, izlaganje Elizabeth Seizz pred Bundestagom, Europska zajednica, Amnesty International o silovanju u BiH. Zajednički cilj je otkriti sve užase rata na tlu bivše Jugoslavije, te ih prezentirati međunarodnoj zajednici, svim vladama svijeta i svim udruženjima. A sve s nadom, da se ubrza buđenje svijesti, da se sudi za zločine i da njegovi počinitelji, manje-više poznati budu kažnjeni. Poruka je da svijet treba da se digne protiv nepravde, da odlučno brani štovanje prava i zakona na kojima počiva naša civilizacija i naše suvremeno društvo.

Do ovakvih zaključaka dolaze izvještaji, nakon sustavnim izlaganja činjenica, koje su grupirane u: Historijski pregled događaja rata u Hrvatskoj i BiH, Posljedice materijalnog razaranja, Rušenje civilnih objekata, Prepreke u doturanju humanitarne pomoći, Blokada informiranja, Protjerivanje civila, Tortura nad civilnim pučanstvom, Zločini nad civilima, Silovanje, Logori itd. Mnogo izvješća na kraju navode imena lica koja po nepobitnim činjenicama trebaju biti izvedena pred sud pravde, uz napomenu

Nedavno je i u Tuzli promovirana knjiga pod nazivom "Ratni zločini 1992. godine na tuzlanskom okrugu". Riječ je o djelu koje prije svega ima cilj da pokaže i dokumentira sva, do sada otkrivena, zlodjela i da ih predoči najširoj čitalačkoj publici, ne samo u BiH već i u drugim zemljama. Također, cilj knjige je da na svoj način potakne šire interesiranje svjetske zajednice u pravcu većeg angažiranja i riješenosti na zaustavljanju krvave bh. drame. Ovo je na našem području prva publikacija te vrste, a budući da rat kao najveće zlo čovječanstva, nažalost ostavlja mnogo zla, to je sasvim izvjesno da će na ovu temu biti napisano mnogo knjiga.

da silina i brutalnost opisanih činjenica prevazilazi ono što je rečeno. U mnogim gradovima su Srbi vršili masovna ubojstva i etničko čišćenje a nema dokaza da su to radili Muslimani i Hrvati u gradovima koje drže pod svojom kontrolom. Etničko čišćenje se provodi, osim u Hrvatskoj i BiH, i u Vojvodini a dati su neki aspekti srpske politike u Sandžaku i na Kosovu, gdje se nastavilo sa ugrožavanjem ljudskih prava. A poruka gosp. Tadeusza Mazowieckog je: "Hitno je da se poduzmu konkretne mjere. Čak i kada bude uspostavljen mir, moguće je da će se nastaviti sa grubim kršenjima prava čovjeka zbog nepovjerenja i uzajamne ljudske mržnje."

INTERVIEW

DR. SREĆKO DŽAJA, VRSNI ZNALAC BOSANSKE POVIJESTI

Pustinje umjesto plantaže

• Brojni su i višestruki uzroci rata u BiH. Možete li nam Vi, kao povjesničar i osobiti poznavatelj bosanske povijesti, navesti najvažnije povijesne uzroke i razloge rata u BiH?

Dr. Srećko Džaja: Sve uzroke najnovijeg rata na tlu bivše Jugoslavije nije jednostavno niti pobrojati niti svrstati u jedan pregledan sustav. Ja bih ih podijelio na neposredne ili direktne i dubinske ili indirektno. Neposredni ili direktni uzroci uveli su bivše jugoslavensko društvo u rat, a bili su, po mom zapažanju, slijedeći: sustavno ideološko zaglupljivanje i laganje, povreda ljudskih prava zbog odsutnosti pravne građanske svijesti - jer se u komunističkim sustavima razvio samo građanin kao buržu, a građanin kao citoyen, tj. kao pravno biće postojalo samo u teoriji - zatim nerazumna ekonomika, neviđena korupcija te birokratizacija i militarizacija. Npr. na samo 24 milijuna jugoslavenskih građana jedan milijun je bio zaposlen u vojnom sektoru. Sve je to pritiskivalo društvene procese kao betonska ploča koja je postajala sve težom i nepodnošljivom, pa je neminovno moralo doći do loma.

A da je taj lom poprimio oblik rata, i to jednoga od najokrutnijih u 20. stoljeću leži u dubinskim, onim povijesnim uzrocima, koji su u ovim prostorima stvorili ljude sa različitim civilizacijskom pripadnošću i različitim mentalitetima. Nastale razlike jednako su nacionalizmi kao i komunizam pokušali nadvladati banalnim floskulama i primitivnim prosvetiteljstvom, umjesto da traže moderne političke okvire, koji bi poštivali različite ljudske identitete ne samo na individualnoj, nego i na kolektivnoj razini.

Iz pomenutih povijesnih razloga Jugoslavija je od samoga početka, tj. već 1918. bila moguća samo kao konfederativna ili, eventualno, istinski federativna država. Ali politička klasa najbrojnijega naroda te države - Srba, naime - s neviđenim je političkim autizmom i upornošću htjela samo centralističku državu po uzoru jedne Francuske, gledajući pri tom u nesrpskim narodima samo "massu damnatu" (sv. Augustin) ili "nedovršeni elemenat" (mladobosanc VI. Gaćinović) za izgradnju Velike Srbije. Komunisti su korigirali samo vanjske okvire te države - pojedine republike su bile ne samo administrativne jedinice, nego i politički entiteti - i ispunili ih banalnim utopijama, u koje na koncu, nitko više nije vjerovao.

U ovome je ratu, koji je srpska intelektualna i politička klasa pripremala i povela, federativni i konfederativni koncept izgorio u plamenu groznih ratnih razaranja i stradanja.

BACANJE LUGA U OČI

• Neprestano se ističe da BiH čine tri konstitutivna naroda: Hrvati, Srbi i Muslimani. Što je konstitutivnost u ovom slučaju i zašto se na tome toliko insistira?

Dr. Srećko Džaja: Problem Bosne, opet iz povijesnih razloga, je specifičan i u okviru

POVIJESNI UZROCI SUKOBA U BOSNI

U ovome je ratu, koji je srpska intelektualna i politička klasa pripremala i povela, federativni i konfederativni koncept izgorio u plamenu groznih ratnih razaranja i stradanja.

cjelokupne jugo-drame. U Bosni je politički, kulturni i demografski kontinuitet daleko tanji negoli u ostalim religijama južnoslavenskog prostora: bosanski srednji vijek dapače je, uz manje izuzetke, razoren, istisnut iz povijesnog pamćenja i pretvoren u materijal za krivotvorenje srednjovjekovne bosanske povijesti.

Jer, Bosanski pašaluk nije, ma koliko se to isticalo s muslimanske strane, bio nastavak Bosanskog kraljevstva ni po svojim garancijama, ni po svojim političkim sadržajima, a niti po svom pučanstvu gledanom u cjelini. Bosanski Muslimani, iako su najvećim dijelom slavenskog (što ne znači i bosanskog) podrijetla, a ne samo manjim dijelom (po mojim procjenama oko 10%) neslavenskog podrijetla (osobito u gradovima) - nemaju duhovnog kontinuiteta s tzv. bosanskim bogumilima (to su im, bosanskim kršćanima - kako su se sami nazivali - prišli povjesničari 19. stoljeća; a njihovi suvremeni protivnici nazivali su ih raznim imenima, samo ne bogumilima). Geneza kulturnog i političkog identiteta Muslimana usko je vezana za osmansko razdoblje bosanske povijesti.

Bosanski Srbi - izuzmemo li dijelove istočne Hercegovine, kojom su u 13. stoljeću vladali Nemanjići - u Bosnu su se naselili

paralelno s turskim osvajanjima i njegovali su isključivo srpske kulturne i političke tradicije.

Svaka od ovih triju grupacija ima različitu kulturnu i političku povijest, pa su po tome sve tri konstitutivne za moderno političko ustrojstvo BiH; svi pokušaji da ih se pretvori u plantažu, u kojoj bi rasla samo jedna biljka - bilo hrvatska, muslimanska ili srpska - znači bacanje luga u oči ili, što je daleko gore, "etničko čišćenje", barbarstvo.

• Očito je da su Srbi pokrenuli rat u Hrvatskoj a potom i u BiH. Svjetska ih je javnost i formalno označila agresorima. Tko su zapravo Srbi na prostorima Hrvatske i BiH? Jesu li to doista njihova vjekovna ognjišta ili su oni ipak na njih stigli u određenom povijesnom trenutku?

Dr. Srećko Džaja: Već sam spomenuo da su bosanski Srbi produkt seoba izlazanih turskim ratovima i osvajanjima srpskih bosanskih i hrvatskih prostora. Pritom su Srbi sa sobom nosili i ljubomorno čuvali isključivo srpske političke i kulturne tradicije i nisu marili za političke tradicije novih staništa u koja su došli. U tom njihovom kulturnom i političkom autizmu na ruku su im išli tuđinski režimi, koji su ih regrutirali u svoje vojske a za uzvrat dodjeljivali im kolektivne socijalne i kulturne privilegije, koje su oni onda tijekom vremena pretvarali u osporavanje zasebne državne tradicije prostora u kojemu su živjeli. Pri tome su krivotvorili povijest i izmišljali ideologije koje su imale za cilj stvaranje tzv. trećeg srpskog Balkana. O tome bi se mogle napisati knjige - i već se pišu.

TKO JE U BOSNI "NAJSTARIJI"?

• Kad obični ljudi pričaju o tome tko je "najstariji" u BiH, bosanski Hrvati često ponosno ističu da je povijest na njihovoj strani. S druge strane, ta povijest im nije bila nimalo sklona, što pokazuje sadašnji, najmanji, postotak Hrvata u stanovništvu BiH. Imaju li prava oni koji govore da je razlog tomu vječna hrvatska popustljivost, povlačenje, pa i izgrađena kršćanska svijest?

Dr. Srećko Džaja: Točno je da je jedan dio Hrvata u BiH najstariji sloj današnjeg pučanstva u ovoj zemlji, npr. katolici oko Kraljeve Sutjeske, ali je bilo seoba i među Hrvatima, npr. Hrvati u Posavini većinom su doseljenici iz Hercegovine i Dalmacije. A što se tiče moralističkih pokušaja objašnjenja povijesnih kretanja, odnosno vlastitih povijesnih gubitaka, koje ste Vi naznačili natuknicama "popustljivost", "povlačenje", "(ne)izgrađena kršćanska svijest" i sl., mislim da su ti pojmovi dobri za propovijed i odgojne akcije, ali ne i primjereni za objašnjavanje vrlo složenih povijesnih procesa. U Bosni su katolici bili izloženi stoljetnim tuđinskim vladavinama, raznim materijalnim i duhovnim ugnjetavanjima, koja nisu pogodovala ni njihovom karakteru, ni njihovoj kulturnoj svijesti, niti njihovu individualnom, a kamoli njihovom povijesnom pamćenju. Zato nije

npr. ni čudo da kotromanjičke ljljane u današnjem državnom grbu BiH ne prepoznaju kao svoju vlastitu tradiciju, iako je upravo dinastija Kotromanića dala vizu franjevcima u Bosni i skupa s njima, te dubrovačkim trgovcima i saskim tehničarima (kojih predi još traju u dijelu pučanstva Kreševa, Fojnice, Vareša i drugih bosanskih mjesta, koja su do novijih vremena njegovala tehničke tradicije srednjovjekovne Bosne) gotovo u cijelosti okcidentalizirala Bosnu pred njezino tursko osvojenje.

VEZIRI I BAN KULIN

• Vi ste zapisali da je franjevačka provincija Bosna Srebrena jedina institucija koja u BiH kontinuirano djeluje već sedam stoljeća i koja jedina ima izravnu vezu sa srednjovjekovnom bosanskom državom. No, muslimanska historiografija ustrajava na kontinuitetu svoje nacionalne, državne, političke, kulturne, pa i vjerske svijesti s bosanskim srednjovjekovnim kraljevstvom. To je u posljednje vrijeme postala muslimanska "državna" dogma, jer se govori o Muslimanima kao "temeljnog" narodu BiH, pjeva se o Kulinu banu kao da je preteča vezira itd. Taj problem Vi ste objasnili kao problem kontinuiteta i diskontinuiteta. U čemu se on sastoji?

Dr. Srećko Džaja: Da, tako je, iako je povijesno pamćenje bosanskih franjevacu bljedio kroz stoljeća, a srednjovjekovni dokumenti po franjevačkim samostanima nestajali u ratnim i drugim požarima.

Što se tiče kulturnog i političkog kontinuiteta Muslimana s bosanskim srednjovjekovljem, radi se o čistoj legendi, čija je izgradnja počela nakon austro-ugarske okupacije BiH 1878. godine. Taj navodni kontinuitet najviše ističu oni koji se nisu istinski zadubili u jedan srednjovjekovni bosanski dokument; a fraze se lako pretvaraju u političke "dogme", pogotovo na ovim prostorima, koji stalno govore o povijesnim granicama i povijesnim odlukama, i na tako jedan banalan način historiziraju politiku kao ljudsku djelatnost, čija bi eminentna zadaća imala biti njegovanje konsenzusa u interesu boljšeg života građana. Mišljenja sam da se političari ne bi trebali prihvaćati uloge arhivara i čuvara muzeja, nego omogućiti da to drugi kompetentno obavljaju.

Da se vratim na BiH Muslimane, odnosno na pitanje njihova kontinuiteta s bosanskim srednjim vijekom. Sigurno je da postoji biološki kontinuitet, prije svega među muslimanskim seljaštvom, a ne među bosanskim begovima, iako se to najčešće naglašava. Drugim riječima, ne vjerujem da su bosanski veziri znali za Kulina bana, ukoliko im to nije došapnuo fra Grga Marić, fra Franjo Jukić ili neki drugi bosanski fratar.

• Nitko nikada nije postavio pitanje oprednosti naziva jedne sarajevske ulice koja se naziva Husretbegovom, iako je taj isti beg započeo velike likvidacije, progone i islamizaciju kršćanskog živilja. Može li se reći da je on samo intenzivirao proces islamizacije u BiH koji je tiho trajao još od osmanske okupacije bosanske države 1463. godine?

Dr. Srećko Džaja: Vi ste pitanje islamizacije postavili pojmovima fra Dominika

Mandića, čije interpretiranje bosanske povijesti, pa i islamizacije doživljam kao vrlo uproščeno bez potpunijeg diferenciranja. Naravno prelasci na islam, u većini slučajeva nisu bili čisti, neopterećeni čini vjere (actus

Sigurno je da postoji biološki kontinuitet, prije svega među muslimanskim seljaštvom, a ne među bosanskim begovima, iako se to najčešće naglašava.

fidei u teološkom značenju), nego su se događali više manje pod stanovitim ideološkim pritiskom ili mamcem, slično kao što su svojevremeno komunisti vrbovali za ulazak u partiju. Razlika je u tome, što se iz partije moglo istupiti ili biti izbačen, dakako uz stanovite žrtve, dok je napuštanje jednom prihvaćenog islama značilo smrtnu kaznu - ili pak napuštanje domovine i bijeg u druge države. Inače, sasvim gruba nasilna islamizacija bila je rijetka. Tu su u pitanju, prije svega, slučajevi nasilne islamizacije kršćanskih djevojaka.

• Hoćemo li pišući o M(m)uslimanima u BiH i dalje paziti na početno veliko i malo slovo "m"? Kako Vi gledate na nacionalni status Muslimana, koji je dan komunističkim dekretom?

Dr. Srećko Džaja: Iz usta Muslimana, ali ne svih, čujemo često, da su im komunisti dekretirali nacionalni status pod imenom bosanski Muslimani. Ja ipak mislim da je to prije svega rezultat povijesnih procesa. Običan bos. Musliman bolje razumije svoju političku odrednicu pod nazivom bos. Musliman nego Bošnjak, za koju se zalaže manji broj muslimanskih intelektualaca.

REFERENDUMOM DO IMENA

• Zapadna sredstva priopćavanja različito nazivaju bh Muslimane: Bošnjaci, Bosanci, Bosanski muslimani. Vi ste polemizirali sa Zulfikarpašićevim i Hadžijahićevim stajalištima o bošnjaštvu. U čemu je srž bošnjaštva i može li se ono uzimati kao nacionalna odrednica bilo jednog naroda, bilo svih naroda u BiH?

Dr. Srećko Džaja: Na Zapadu je razlikovanje između vjere i nacije po sebi razumljiva stvar, koja stoji u dubokoj svezi sa zapadnim sekularizacijskim procesima, koji imaju već prilično dugu tradiciju. Islam se kao cjelita tek nalazi na pragu tih procesa. Hoće li se oni odvijati po zapadnim obrascima, nipošto nije sigurno. Suvremena islamistička ili fundamentalistička gibanja zahtijevaju ne privatizaciju, nego modernizaciju islama, a to znači sasvim nešto drugo negoli prilično privatizirani karakter religije u zapadnim građanskim demokracijama. Alija Izetbegović, istina, priča o građanskoj državi, ali čini mi se, da on nije načisto s tim, kakav je, odnosno kakav bi trebao da bude status religije u takvoj političkoj konstrukciji. Koliko

znam, njegova je struja dobila izbore ističući islamski identitet muslimanskih birača, a ne Zulfikarpašićeva i Filipovićeve s bošnjačkim predznakom. Ne bi bilo loše da se među bos. Muslimanima provede referendum: Žele li biti bos. Muslimani ili Bošnjaci? Srednjovjekovni Bošnjaci sigurno nisu. Ovo bi mogla biti odrednica, prije svega, bos. katolika, da se nisu u stoljetnim demografskim i kulturnim kontaktima s Hrvatima Slavonije, Dalmacije i Dubrovnika integrirali u modernu hrvatsku naciju. Kad smo već kod Dubrovnika, napominjem da dubrovačku literaturu nisu čitale srpske vladike niti bosanski begovi nego bosanski franjevci, koji su i sami stvarali nešto skromniju, ali jezično sličnu literaturu davno prije Vuka Karadžića.

PUSTINJA PUNA ŠAKALA

• Što god više dolazi do sukoba Muslimana i Hrvata u BiH, to se više ističe da ta dva naroda nisu nikada ratovala. Potvrđuje li povijest tu političku frazu?

Dr. Srećko Džaja: To jednostavno nije istina. Povijest poznaje deset austriskoturških i isto toliko ili više mletačko-turških ratova, koji su na ovim prostorima s jedne strane vođeni u znaku križa, a s druge u znaku polumjeseca. Pauze između tih ratovanja bile su ispunjene s jedne strane hajdučijom, a s druge strane nasiljima razularenih janičara i drugih deklariranih elemenata, čega su puni franjevački ljetopisi Bosne i Dalmacije. Bilo je i dirljivih prijateljstava u zaraćenim taborima, koji pokazuju da sve nije bilo samo mračno niti mora biti mračno u budućnosti.

• Bh problem sve više slični nerazmrsivom gordijskom čvoru. To potvrđuju redoviti neuspjesi brojnih mirovnih napora i konferencija te povijesni povratak Rusije i Turske na Balkan. Hoće li se taj bh gordijski čvor mirno razmrsiti ili će se naći neki novi Aleksandar Veliki, recimo Clinton, koji će taj čvor jednostavno rasjeći?

Dr. Srećko Džaja: Vjerojatno u ovom trenutku ne zna ni Mara gatar, kako će se rasplesti bosanski gordijski čvor. Sigurno će o tome, na koncu konca, odlučiti oni tzv. veliki svjetske scene, jer se mali nisu znali ni htjeli sporazumjeti. To je povijesno prokletstvo ovih prostora. O političkim modelima kao što je problematični Vance-Owenov može se samo spekulirati. Moguće je zamisliti i sasvim drukčije modele, ali i to bi bila samo spekulacija. Svi modeli dostojni čovjeka kao građanskog bića na ovim prostorima morali bi sadržavati istinsku zaštitu ne samo individualnog, nego i kolektivnog identiteta (unitarna građanska država ne rješava ovaj problem) te pravo na stjecanje i zaštitu imovine svakoga građanina. Ovaj rat više je usmjeren protiv drukčijih entiteta i njihove imovine - pa je u najvećem stupnju zločinački i pljačkaški. Cilj agresora je bio napraviti iz Bosne više manje plantažu samo s jednom biljkom, a rezultat je - ne plantaža, nego pustinja puna zgarista i šakala.

razgovarao: A.Batinić

grabovičkić

75000 TUZLA Crno Blato br.121
Telefoni (075) 31- 425, 232- 818
Telefax (075) 232- 818

Život Hrvata u Banovićima

Kvadrati unose nemir

Jedna odluka vodstva općine Banovići, unosi nemir u mnoge ovdašnje obitelji. Solidarnost po dekretu.

U banovićkoj općini nema puno Hrvata, ukupno oko 3.500 stanovnika, a to čini tek oko 2,3% od ukupnog broja Banovićana. Ovih dana, i Banovići, kao uostalom i drugi gradovi ovog dijela Bosne, prepuni su prognanika iz Podrinja, i to je činjenica sa čijom teškom stvarnošću valja živjeti. Nikome ovdje, kako kažu, nije lako, jer ratna biljba garnirana artiljerijskim projektilima sa Vijenca i drugih kota gdje čuče četnici, nijednog trenutka ne dozvoljava opuštanje i predavanje drukčijim razmišljanjima, osim na ratne teme.

Dugo se već u Banovićima razgovara o jednoj ranijoj odluci ovdašnjih općinskih vlasti, gdje takoreći i nema predstavnika drugih naroda osim Muslimana. Riječ je o obvezujućoj odluci prijema prognanih lica u kuće i stanove, za sve one čija stambena površina premašuje 15 kvadrata na jednom stanara. Obveznost te odluke ogleđa se i u njenoj odredbi koja kaže, da na svaki kvadrat

Hrvati, bez Hrvata

U općini Banovići, postoji selo pod imenom - Hrvati. Zauzima jednu padinu i prijekoju na makadamskoj cesti od Banovića prema izletištu Mačkovac idući pored tvornice "Helios". Selo je veoma gusto naseljeno, bogato vodom i voćnjacima, a kao i u drugim selima, pučanstvo je uglavnom zaposleno u banovićkim tvornicama, Rudniku i drugim djelatnostima. Zanimljivost vezana za ovo selo, i njegovo ime Hrvati, jeste da u njemu uopće nema Hrvata. U selu živi isključivo muslimansko pučanstvo, a uz to se i brana-ustava u izletištu Mačkovac, zove Hrvatska brana, po imenu najbližeg sela.

površine preko propisanih 15, valja primiti po jednog prognanika. U praksi to znači, da ako obitelj od tri člana raspolaže stanom od pedeset kvadrata ima pravo da koristi samo 45 kvadrata. Na preostalih pet, valja primiti pet

Suradnja MZ "Stari grad" i Vojne policije

Potpisan sporazum

Suradnja MZ Stari grad i Vojne policije Mjesna zajednica Stari grad i Specijalne jedinice Vojne policije potpisali su sporazum o gospodarstvenoj, kulturnoj i sportskoj suradnji. Sporazum predviđa: uzajamnu suradnju na poboljšanju sigurnosne situacije, zajedničke akcije na smirivanju situacije u toku i nakon završetka rata, te kulturne, sportske aktivnosti vezane uz značajne datume. Sporazum su potpisali gospodin Elvir Ferizović u ime Specijalne policije i gospodin Džemal Bećirbašić, predsjednik skupštine Mjesne zajednice Stari grad. Skup upriličen u povodu potpisivanja Sporazuma, pozdravili su gospodin Jasmin Imamović, tajnik Skupštine općine Tuzla i gospodin Anto Pranjčić, načelnik službe vojne sigurnosti II Korpusa Armije BiH.

Krvavi trag izbio na vidjelo

Metak u glavu

Da nije bilo slučaja, teško bi bili pronađeni ostaci četničkih žrtava u ovome ratu, ubijenih hicima u glavu.

Posve slučajno djelatnici grubišnopolske Policijske postaje u petak 9. travnja 1993.g. nabasali su na trag još jednoga masovnog zločina koji su još 1991.g. učinili pripadnici četničkih paravojsnih bandi. U šumi, u predjelu zvanom Bukovica, koji se nalazi između Turčević Polja i Lončarice, pronađeni su posmrtni ostaci četrnaest osoba. Ostaci su pronađeni tijela prevezeni u Zavod za sudsku medicinu i patologiju u Zagrebu, zajedno s ostalim tragovima pronađenima u tom predjelu na udaljenosti od 200 do 300 metara od glavne šumske ceste, od središta Grubišnoga Polja udaljenom nešto manje od

19 kilometara. Riječ je, po svemu sudeći, o osobama iz općine Grubišno Polje koje se od 1991.g. vode kao nestale, a otišli su ih četnici krajem kolovoza i početkom rujna 1991.g. i držali zatočene. Svi su po nacionalnosti Hrvati. Kraj posmrtnih ostataka pronađene su stvari i odjeća, što sve pouzdano upućuje na identitet žrtava koji će se s punom sigurnošću utvrditi tijekom identifikacije. Tim putem je vodio koridor kojim su četnici bježali prema Bučju i Okučanima prvoga dana studenoga 1991.g., nakon početka oslobađanja privremeno okupiranoga dijela grubišnopolske općine. Tuda je prometovao tada i autobus na liniji za Beograd. "Ostaci upućuju na to da su žrtve bile vezane, a ubijene su hicima u čelo", kaže Zdravko Stanić, istražni sudac Okružnog suda Bjelovar. Podaci do kojih se dođe tijekom istrage bit će dostavljeni međunarodnoj komisiji UN zaduženoj za ispitivanje ratnih zločina počinjenih na tlu bivše Jugoslavije.

M.M.

Državna ponderizacija Hrvata u Bosni i Hercegovini

Metodologija realnog

Često se u aktualnoj političkoj praksi čuje teza ili izričaj: "Što to hoće Hrvati kada su oni ionako manjina?" Ovim putem se hoće reći da Hrvati u BiH nemaju pravo na državotvornost; da nisu politički - povijesni akter političkog procesa, već biološka skupina koja treba da živi na način kojeg odredi mistična većina". Očito je da autori ovih izričaja ne pokazuju baš puno upućenosti (znanost o državi) i ne shvaćaju pragmatičnost dnevnog političkih procesa. Stoga se oni ne mogu svrstati u kategoriju realnih političara i ozbiljnih znanstvenika.

Pojam većine i manjine nastao je i dobio svoj politički i teorijski smisao u antičkoj filozofiji kada je njime izražen kvalitativan odnos između pojedinaca i grupa u političkim procesima.

U matematičkom smislu većina je izražen broj, zbroj. Ali čak i u matematičkom smislu, ona nije samo to. Radi se o odnosu jednog broja (većeg) prema drugom broju (manjem). Amorfnost i jednodimenzionalnost matematičkog poimanja pojma većine proizilazi iz političke teorije i prakse (političke filozofije) koja simplifikira polit-filozofske sadržaje ovog pojma.

Tako se u političkoj praksi realizira relativna većina kada njena skupina postane najmanje za jedan glas veća od druge skupine, ili drugih skupina uzetih zajedno. Većina je apsolutna kada obuhvaća najmanje aritmetičku polovinu više jedan (50% + 1) članova skupa koji donosi odluke.

Postoji tzv. kvalificirana većina koja je zbrojno veća od apsolutne a dobije se postizanjem jednog aritmetičkog omjera.

U BiH je nazočna relativna većina što se vidi iz tabele.

Stupanj relativnosti izraza, "relativne većine", u BiH se povećava i kroz čimbenik o dobnoj starosti. Naime, muslimanski narod je dobnom mladi, jer je natalitet kod ovog naroda veći. Imajući u vidu da pravo glasa imaju samo punoljetni građani koji su navršili 18 godina starosti logično je da će u dobnom starijem narodu biti veći broj glasača u odnosu na njegov ukupni broj. Relativnost većinskog puka se povećava sa odlaskom njegovih žitelja u inozemstvo (samo u R. Hrvatsku preko 400.000). Dakle matematički pristup poimanja većine je relativan, neprimjeren, neodređen, jednostran i neprihvatljiv za određivanje sadržaja pojma većine u političkim procesima stvaranja države. Zbog toga neophodno je primijeniti metodologiju realnog političkog definiranja većine. U tom smislu definicija mora biti znanstveno određena, sveobuhvatna, objektivna i primjerena.

U realnom političkom smislu većina znači: a) određen zbroj - snagu; b) zbrojni odnos snaga i odatle snagu veću od druge manje snage; c) konstitucionalno - politički odnos snaga, pravo da se donesu ustavno - pravne odluke, pravo većine na vlast "vladavina

Hrvatski puk je matematička "manjina" a politička "većina".

većine".

Snaga (moć), u navedenom praktičnom smislu, je stupanj učinkovitosti da se drugi akteri privole ili prinude na ostvarivanje volje nositelja moći. Snagu ne određuje samo broj ljudstva a posebice ne može se staviti znak jednakosti između snage i broja ljudi.

O ekvivalentnosti snaga i broja ljudi kojim jedan narod raspolaže moglo se govoriti prije industrijske revolucije. Tada još nisu postojale značajne razlike u obujmu i kvalitetu naoružanja, opreme i prehrane ljudi. Glavni kreatori snage bili su biološki organizmi, ljudski i životinjski. Za objektivno određivanje pojma snage danas se mora koristiti skala parametara. Prvi na toj skali je povijesni parametar. Iz njega se crpi moral za suvremenu borbu puka (povijesna državotvornost). Kultura jednog naroda sa svojim karakterom i sadržajem bitno utječe na poimanje političkog položaja jednog naroda kod međunarodnog političkog faktora.

Pripadnost vjerskim planetarnim sustavima (katoličanstvo, pravoslavlje, islam i dr.) znači pripadnost i participaciju u planetar-

značaj u razvoju međunarodnih veza, trgovine (u ratu vojna logistika - socijalna skrb) i strategijskih pravaca kretanja. Recimo sa izlazom na more taj se značaj vidno povećava. Odatle se može govoriti o dobrom ili lošem geopolitičkom položaju jednog naroda.

Skala ovih parametara je dovoljan uvjet za ustanovljavanje državotvorne snage (moći) jednog naroda. Normalno, da je neophodan uvjet postojanje dovoljnog broja žitelja sa političkim aktivitetom realiziranim putem djelotvorne političke organizacije. Politička organizacija uspostavlja oslobodilačko - državotvorni pokret radi operacionalizacije i osiguranja državotvornosti jednog naroda u odnosu na druge narode.

Državotvorna snaga je moć jednog naroda da sam stvori državu, ili pak da svoju državotvornost uloži u zajedničku državu sa ostalim državotvornim narodima. U tom slučaju narodi zadržavaju državotvornost, koju osiguravaju načinom obrazovanja državnih organa (parlament, vlada, sudovi i dr.), služeći se instrumentarijem mandatne zastupljenosti. Konstitutivnost je osnovni uvjet za uporabu državotvornog instrumentarija (pariteta, veta, suglasnosti i dr.).

Hrvatski narod u BiH ima nužne i dovoljne uvjete za osiguranje državotvorne snage. On

	ukupno	Hrvati	Muslimani	Srbi	Jugosloveni	Ostali
1971	3746111	772491	1482430	1393148	43796	54246
1981	4124256	758140	1630033	1320738	326316	89029
1991	4354911	752068	1905018	1364363	239777	93685
Struktura u %						
1971	100	20,6	39,6	37,2	1,2	1,4
1981	100	18,4	39,5	32,0	7,9	2,2
1991	100	17,3	43,7	31,3	5,5	2,2

nim duhovnim moćima. Teritorija na kojoj dati narod živi, njena veličina, prirodni i industrijski resursi, a posebice saobraćaj su od velikog značaja. U različitim razdobljima povijesti, teritorije pojedinih naroda imale su veliki

je to iskoristio i ostvario. Glede toga, on je politička većina na bosanskohercegovačkim prostorima.

Stjepo Pranjčić

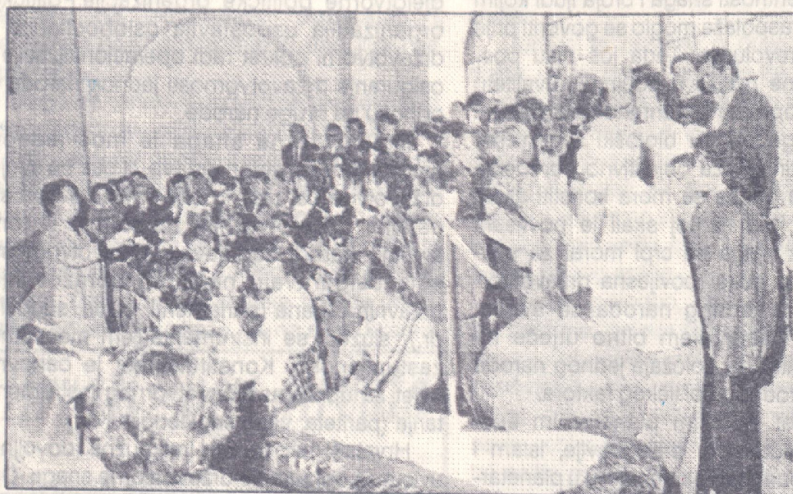
Povodom godišnjice Armije BiH

107. viteška

Povodom godišnjice formiranja Armije BiH, načelnik Staba oružanih snaga BiH, Sefer Halilović dodijelio je "Zlatni ljiljan", kao najviše vojno priznanje, četvorici boraca 108. motorizirane brigade Brčko, od čega je dvojici boraca ovo priznanje dodijeljeno posmrtno. Počasni naziv "Viteška", stekla je 107. brigada HVO Gradačac, a naziv "Slavna" stekla je 2. motorizirana brigada Tuzla / 202. brdska brigada Tešanj. Braniteljima sa područja Maglaja i Olova dodijeljena su posebna priznanja. Povodom godišnjice Armije BiH, zapovjednik II korpusa gospodin Hazim Šadić, dodijelio je zahvalnice pojedincima i ustanovama za njihov doprinos i suradnju. Zahvalnicu je među ostalima primio i Franjevački samostan Tuzla.

Svi nisu mogli ući

Zajednički: Zbor i Tamburaši

Prepuna crkva u Morančanima

Jurjevo

Svečanost u Morančanima

Rijeka ljudi se slila na blagdan svetog Jurja, 23. travnja u Morančanima. Dupkom puna crkva, a još toliko ljudi ispred nje koji nisu uspjeli naći mjesto.

Svečanu misu, vrlo nadabnuto i poučno je služio vlč. Marko Hrskanović, vicerektor Vrbbosanske bogoslovije, a koncelebrirali su fra Petar Matanović i vlč. Bartol Lukić, u nazočnosti svećenika susjednih župa vlč. dekana Šime Janjića, vlč. Nikole Pranjica, vlč. Marka Lacića i dr.

Zbor župne crkve sv. Petra i Pavla iz Tuzle, kojim je dirigirala gospođa Evica Cerić, a na orguljama pratila gospođa Zrinka Andrejaš, uz svesrdnu organizaciju i pomoć sestre Klementine i Tamburaškog orkestra HKD "Napredak" pod vodstvom gospodina Vinka Dobrinića, prezentirali su nam dio svoga repertoara.

Veliki broj nazočnih župljana u krasnim hrvatskim narodnim nošnjama te gostiju na čelu sa gospodinom Pejmom Banovićem, uveličali su ovaj blagdan. TV Tuzla je pratila svečanost i prikazala snimku istu večer. Redakcija lista "Hrvatski Glasnik", na čelu sa glavnim i odgovornim urednikom mr. Ljubomirom Aždajićem bila je izuzetno lijepo ugošćena. Sve je bilo odlično organizirano. Osobitu zahvalnost dugujemo vlč. Anti Ćosiću i njegovim suradnicima na trudu i btijenju da svi budu zadovoljeni.

U tome su neprijeporno i uspjeli.

J.N.

... i ja sam tu!

Vlč: Marko Hrskanović

Na Jurjevo u tradicionalnoj nošnji

Hrvatski Glasnik

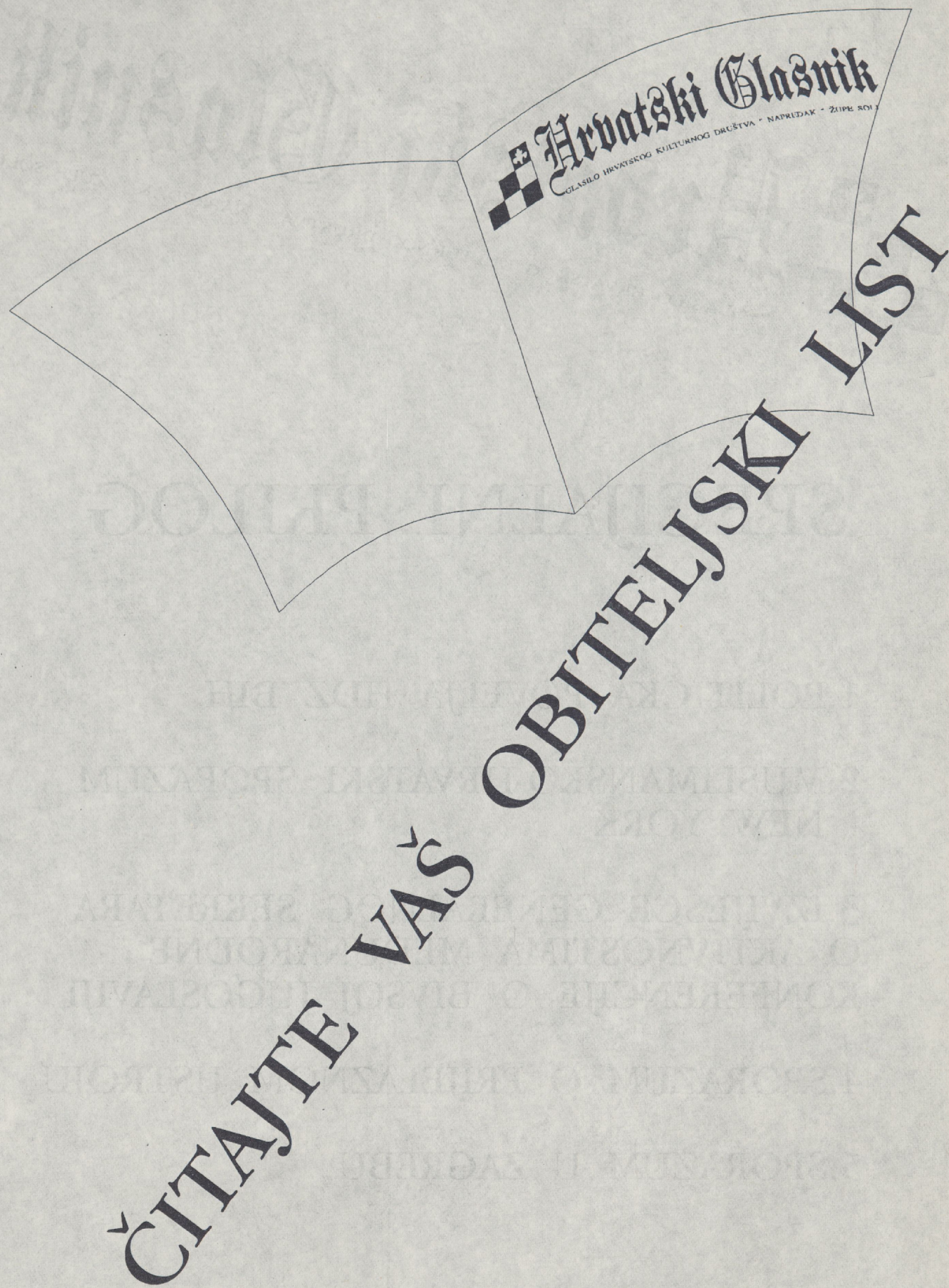
GLASILO HRVATSKOG KULTURNOG DRUŠTVA "NAPREDAK" ŽUPE SOLI

SPECIJALNI PRILOG

1. POLITIČKA POVELJA HDZ BIH
2. MUSLIMANSKO-HRVATSKI SPORAZUM
- NEW YORK
3. IZVIJEŠĆE GENERALNOG SEKRETARA
O AKTIVNOSTIMA MEĐUNARODNE
KONFERENCIJE O BIVŠOJ JUGOSLAVIJI
4. SPORAZUM O PRIJELAZNOM USTROJU
5. SPORAZUM U ZAGREBU

Mostar, studeni 1992. godine

mr. Mate Boban

POLITIČKA POVELJA

HDZBIH

I

Hrvatska demokratska zajednica BiH je sastavni dio jedinstvene Hrvatske demokratske zajednice kao što je hrvatski narod u BiH dio istoga hrvatskoga narodnog bića. Zabvaljujući uvjerljivo izraženom povjerenju na proteklim izborima, HDZ BiH je legitimni predstavnik hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini. U svojoj politici zastupa njegove interese onako kako odgovara vitalnim interesima čitavog hrvatskog naroda, vodeći računa o političkim, gospodarskim, društvenim i kulturnim okolnostima sredine u kojoj djeluju, jednako kao i o međunacionalnom, međudržavnom i međunarodnom kontekstu slobodnih država u Europi.

II

Nakon slobodnih i demokratskih izbora 1990. HDZ BiH zauzimala se za konfederalni odnos među državama na području bivše Jugoslavije, kao i za jednakopravnu zastupljenost hrvatskog naroda u unutarnjem ustroju BiH. Kada BiH nakon Slovenije i Hrvatske postaje žrtvom velikosrpske agresije Hrvatska demokratska zajednica BiH spremno organizira obranu svog naroda i svog životnog prostora. S tim ciljem nastaju hrvatske zajednice, te Hrvatsko vijeće obrane koji prvi uspješno pružaju otpor agresoru. Uz svesrdnu pomoć Republike Hrvatske matične države svih Hrvata, spriječena su stradanja većih razmjera i osiguran prostor na kojem se organizira život kroz privremenu izvršnu vlast izraženu kroz Hrvatsko vijeće obrane. Uspješnost obrane i uspostava vlasti na tom prostoru spriječili su potpunu okupaciju BiH i njeno pripojenje velikoj Srbiji.

III

Hrvatska demokratska zajednica zauzima se za bitno zaustavljanje rata u BiH, te unutarnju ustrojbu BiH po sljedećim načelima: 1. BiH je suverena, neovisna i međunarodno priznata država. 2. BiH nastanjuju tri konstitutivna jednakopravna naroda, Hrvati, Muslimani i Srbi. 3. U unutarnjem uređenju BiH Hrvatska demokratska zajednica polazi od načela utvrđenih u okviru Europske zajednice, te sporazumima Tuđman-Izetbegović. Hrvatska demokratska zajednica je za BiH kao državu triju konstitutivnih jedinica kao jedinog mogućeg rješenja koje će jamčiti sva građanska i nacionalna prava Hrvata.

IV

U ovim presudnim povijesnim trenucima hrvatskog naroda koji je nakon 9 stoljeća stvorio svoju nacionalnu državu Hrvatska demokratska zajednica BiH će jedinstveno i odlučno temeljem ove povelje izboriti i osigurati prava hrvatskog naroda u BiH kao dijelu svog povijesnog i etničkog prostora.

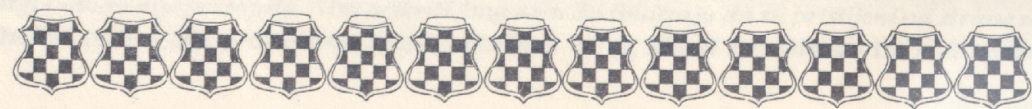
V

Zbog oružanih sukoba postrojbi Hrvatskog vijeće obrane i muslimanskih jedinica, HDZ BiH poziva predstavnike muslimanskog naroda na bitne razgovore radi zaustavljanja sukoba, dogovora o privremenom razgraničenju i poštivanju autoriteta vojne i civilne vlasti stvorene na teritoriju Hrvatske zajednice Herceg Bosne, do definitivnog političkog i ustavno-pravnog uređenja BiH. Ovi razgovori su nužan preduvjet radi sprečavanja daljnjih sukoba i opstanka BiH kao samostalne i suverene države.

Mostar, studeni 1992. godine

Središnji odbor HDZ RBiH
PREDSJEDNIK

mr. Mate Boban

MUSLIMANSKO - HRVATSKI SPORAZUM

New York 03. OŽUJAK 1993.g.

U New Yorku su u srijedu predsjednik Predsjedništva BiH Alija Izetbegović, ministar vanjskih poslova BiH Haris Silajdžić, predsjednik HZ HB Mate Boban i premijer BiH Mile Akmađić, potpisali neformalni muslimansko-hrvatski sporazum kojim se pojašnjavaju i utvrđuju međusobni odnosi u prijelaznom razdoblju primjene Vance-Owenova mirovnog plana i rada prijelaznog Predsjedništva kao stožernog tijela za primjenu tog plana. Tekst sporazuma objavljujemo u cjelosti.

SPORAZUM

1. Nakon potpisivanja opsežnog mirovnog paketa od strane predsjednika Izetbegovića, obje se strane usaglašavaju da će se sve prevlastje smatrati dijelom teritorija RBiH i da će sada biti smatrana nacionalnim teritorijem.

2. Tijekom razdoblja prelazne vlade obje su strane suglasne u potpunosti poštivati ovlaštene odluke Predsjedništva i Vlade RBiH.

3. Kada budu potpisani mirovni sporazumi, strane su suglasne podići sadašnji stijeg RBiH duž međunarodnih granica RBiH te na svim javnim zgradama dok sve strane u skladu s novim ustavom ne donesu odluke o novom stijegu.

4. Odgovornost Predsjedništva, Vlade RBiH i provincija bit će u skladu s slovom i duhom Ustavnih načela koja su strane prihvatile i potpisale.

5. U svijetlu plana o nadzoru teškog naoružanja što ga je 01.03.1993. god. napisao general Nambiar, predsjednik Izetbegović se suglasno potpisati vojni sporazum.

6. Strane su suglasne da će institucija Predsjedništva biti zadržana tijekom razdoblja prijelazne vlade. Prijelazno Predsjedništvo će imati devet članova, odnosno tri predstavnika iz svakog od tri konstitutivna naroda. Budući da RBiH treba biti demilitarizirana kao što se predviđa Ustavnim načelom br.7, glavni zapovjednik Oružanih snaga neće nastaviti obnašati dužnost u prijelaznom periodu.

7. Devet članova priremenog Predsjedništva odredit će jednog člana koji će vršiti dužnost predsjednika Predsjedništva. Predsjednik će obnašati ulogu šefa države. Položaj predsjednika rotirat će se svakih šest mjeseci među predstavnicima konstitutivnih naroda u skladu s postojećim redoslijedom rotacije (Musliman, Srbin, Hrvat).

8. Prijelazno Predsjedništvo donosit će odluke konsenzusom svojih devet članova kvalificiranom većinom od sedam ili običnom većinom od pet glasova, ovisno o tome odnose li se odluke na ustavna načela, posebno važna pitanja ili uobičajene poslove Predsjedništva. Ako članovi prijelaznog Predsjedništva neće biti u stanju postići sporazum na temelju većine, savjetovat će se sa supredsjedateljima, čija će odluka biti obvezujuća.

9. Strane su predložile sljedećih šest osoba koje bi trebale biti članovi prijelaznog Predsjedništva: Fikret Abdić, Mile Akmađić, Franjo Boras, Ejup Ganić, Alija Izetbegović te Miro Lastić. Supredsjedatelji će zatražiti od bosanskih Srba da predlože tri srpska predstavnika koji će sudjelovati u radu Predsjedništva.

10. Strane su suglasne da u prijelaznom razdoblju kontinuitet pravnih institucija RBiH mora biti očuvan u obujmu u kojem je moguć i sukladan s devet Ustavnih načela.

MEĐUNARODNA KONFERENCIJA O BIVŠOJ JUGOSLAVIJI

SPORAZUM O BOSNI I HERCEGOVINI

NIŽE POTPISANI

Vođeni principima Povelje Ujedinjenih naroda, Općom deklaracijom o ljudskim pravima i pravima pripadnika nacionalnih, etničkih, vjerskih i jezičnih manjina,

Pozivajući se na Izjavu o principima i Izjavu o Bosni koje su pribavljene na londonskoj sjednici međunarodne konferencije o bivšoj Jugoslaviji i na Program aktivnosti o humanitarnim pitanjima koji je dogovoren na toj sjednici,

S obzirom na odluke Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda koje se odnose na bivšu Jugoslaviju,

Ponovno potvrđivši svoj pristanak na mir i sigurnost među zemljama bivše Jugoslavije,

Ovim se slažu sa sljedećim stavkama:

I. Delimitacija provincija

Delimitacija Bosne i Hercegovine na provincije uslijedit će u skladu s priloženom kartom (Dodatak I). Konstitutivni okvir Bosne i Hercegovine

Tripartitni pregovori nastaviti će se kontinuirano u Ženevi, pod pokroviteljstvom Međunarodne konferencije o bivšoj Jugoslaviji, da bi se finalizirao Ustav Bosne i Hercegovine u skladu sa sljedećim principima:

1. Bosna i Hercegovina će biti decentralizirana država, Ustav će priznavati tri konstitutivna naroda, kao i jednu skupinu drugih, s tim da provincije obnašaju većinu vladinih funkcija.

2. Provincije neće imati međunarodni pravni legitimitet i neće smjeti ulaziti u sporazume sa stranim ili međunarodnim organizacijama.

3. Puna sloboda kretanja bit će dopuštena po cijeloj Bosni i Hercegovini, koju će dijelom osiguravati prolazi pod kontrolom međunarodnih snaga.

4. Sva pitanja od vitalnog interesa za bilo koji od konstitutivnih naroda bit će regulirana Ustavom. Točke koje se odnose na takva pitanja podložne su amandmanima samo u slučaju konsenzusa tih konstitutivnih naroda. Nijedna grupa neće smjeti stavljati veto na uobičajene vladine odluke.

5. Provincije i centralna vlada imat će demokratski izabrano zakonodavstvo, demokratski izabrane predstavnike izvršne vlasti i nezavisno sudstvo. Predsjedništvo će biti sastavljeno od tri izabrana predstavnika svakog od tri naroda. Prve izbore nadgledat će UN, EZ i KESS.

6. Ustavni sud bit će sastavljen sa po jednim pripadnikom iz svake skupine, dok će većinu činiti nebosanski članovi. Međunarodna konferencija o bivšoj Jugoslaviji će imenovati suca i razrješavati eventualne sporove između centralne vlade i pojedinih provincija, te između pojedinih organa unutar njih.

7. Bosna i Hercegovina će se postupno demilitarizirati pod nadzorom UN i EZ.

8. Ustav će garantirati najveći stupanj međunarodno priznatih ljudskih prava. Ustav također predviđa provedbu istih domaćim i međunarodnim mehanizmima.

9. Ustav predviđa izujestan broj međunarodnih promatračkih ili kontrolnih mehanizama, koji će ostati na snazi do vremena kad tri konstitutivna naroda konsenzusom odluče o njihovom ukidanju.

III. Suradnja u pogledu humanitarnih nastojanja

1. Visokom komesarijatu za izbjeglice, Međunarodnom komitetu Crvenog križa, UNPROFOR-u, ECMM-u i drugim humanitarnim organizacijama koje rade na pružanju pomoći izbjeglicama i prognanicima nužno je pružiti svu raspoloživu pomoć i suradnju.

2. Visokom komesarijatu za izbjeglice također treba pružiti svu potrebnu pomoć pri sastavljanju i provođenju Programa za povratak izbjeglica i programika u svoje domove.

Potpisnici:

Svjedoci:

17. Predstavnici bosanskih Srba su otvoreno priznali doprinos koji su dali u stvaranju i održavanju nezavisne Države BiH ne postajući ni na koji način prisiljeni. Nisu prihvatili činjenicu da su se odvojili od strane međunarodne zajednice i žrtvi unutar BiH protiv svoje volje. S obzirom na to, Srbija neće biti učesnik u teritorij Republike

UJEDINJENI NARODI

SAVJET SIGURNOSTI

IZVJEŠĆE GENERALNOG SEKRETARA O AKTIVNOSTIMA MEĐUNARODNE KONFERENCIJE O BIVŠOJ JUGOSLAVIJI: MIROVNI PREGOVORI O BOSNI I HERCEGOVINI

UVOD

1. Sadašnje izvješće odnosi se isključivo na napore supredsjedatelja Komiteta Međunarodne konferencije o bivšoj Jugoslaviji koji se odnose na Bosnu i Hercegovinu, bez doticanja drugih pitanja koje obraduje Konferencija.
2. Supredsjedatelji Komiteta Međunarodne konferencije o bivšoj Jugoslaviji Cyrus Vance i Lord Owen sedam mjeseci su nastojali Bosni i Hercegovini donijeti mir, pravedan i u skladu s ljudskim pravima. Oni i njihovi pomoćnici mukotrpno su radili danonoćno da bi pomogli stranama u sukobu doći do časnog i trajnog rješenja. U svojim ranijim izvješćima Savjetu sigurnosti pružio sam dostatno informacija o nastojanjima supredsjedatelja.
3. U svom zadnjem izvješću od 12. ožujka 1993. (S/25403) naveo sam da se u posljednje vrijeme napori supredsjedatelja usredotočuju na sljedeće elemente mirovnog paketa: prvo, izgradnja ustavnih principa za BiH; drugo, određivanje provincijskih granica u područjima gdje se nije mogao postići dogovor između bosanske vlade i bosanskih Srba, treće, prelaženje na provođenje vojnog dogovora; i, četvrto, nastojanje da se postigne dogovor između sve tri bosanske strane o uspostavi vlade u prijelaznom razdoblju (između potpisivanja mirovnog plana i provođenja prvih izbora u skladu s novim Ustavom). Supredsjedatelji su se konzistentno zalagali za dogovor o cjelokupnom paketu, pošto su ocijenili da bi se djelomična rješenja mogla iskoristiti za jednostrane pokušaje postizanja prednosti pred drugima. Samo sveobuhvatan i cjelovit pristup može dovesti do trajnog mira.
4. Poslije mog zadnjeg izvješća supredsjedatelji su održali još jednu rundu mirovnih pregovora sa sve tri strane koje su uključene u konflikt. Ta posljednja runda pregovora trajala je od 16. do 25. ožujka 1993. Napori supredsjedatelja i stajališta triju strana predočena su na stranicama koje slijede.

I. PRIVREMENI SPORAZUMI

5. U svim sastancima koje su supredsjedatelji vodili sa bosanskom vladom, kao i s bosanskim Srbima tijekom proteklih nekoliko mjeseci, konstantno je dolazilo do izražaja fundamentalna razlika glede pitanja legitimiteta Države Bosne i Hercegovine. Strana koja zastupa Vlada BiH inzistira na tome, da, glede činjenice da je BiH nezavisna, suverena država priznata od strane Ujedinjenih naroda, postojeći ustavni poredak, vlada i vladine ustanove trebaju biti očuvane i priznate od svih strana pri potpisivanju mirovnog plana. Stajalište bosanskih Srba je da u BiH bjesni građanski rat upravo zbog okolnosti u kojima je nastala BiH. Bili su neumoljivi u svom stajalištu da ne mogu pristati na postojeće sistem koji je po njihovu mišljenju doveo do rata i razlogom je njihova povlačenja iz Skupštine, Vlade, Predsjedništva, kao i za to da su sugerirali bosanskim Srbima da bojkotiraju referendum. Po mišljenju supredsjedatelja jedini način da se postigne sporazum sastoji se u tome da se sve strane usredotoče na postizanje pojedinačnih rješenja za prijelazno razdoblje.
6. U nastojanju da se te fundamentalne točke razriješe, supredsjedatelji su za vrijeme pregovora organizirali sastanke između predstavnika bosanske vlade i bosanskih Hrvata, kako bi se postiglo postizanje dogovora. Ti sastanci su doveli do potpisivanja dogovora 3. ožujka 1993. o ustrojstvu privremene vlade, a između predstavnika bosanske vlade i bosanskih Hrvata. Relevantne točke tog sporazuma, kao i razgovori relevantni za uspostavu vlade u prijelaznom razdoblju, izneseni su u mom prethodnom izvješću Savjetu Sigurnosti (S/25403...).
7. Tijekom posljednje runde pregovora supredsjedatelji su organizirali sastanke između bosanskih Srba i bosanskih Hrvata, kako bi se postigao dogovor o ustrojstvu i organizaciji vlade u prijelaznom razdoblju. Ponovno su organizirani sastanci bosanskih Hrvata s predstavnicima bosanske vlade, a u istu svrhu.
8. U svjetlu izraženih stavova, supredsjedatelji su 24. ožujka 1993. organizirali sastanak između predstavnika bosanske vlade i bosanskih Hrvata da bi se sporazumjeli oko radnog nacrtu organizacije vlade u prijelaznom razdoblju. Nakon pet sati pregovora dvije strane su postigle sporazum koji su potpisali 25. ožujka 1993 (anex I). Kao dio tog dogovora tom prilikom su također potpisali revidiranu kartu provincijskih granica (anex III).
9. 25. ožujka 1993, kada je Predsjednik Izetbegović potpisao dogovor o ustrojstvu u prijelaznom razdoblju i provincijsku kartu, također je dao izjavu koju dajemo u anexu V. u cijelosti.

II. SARAJEVO

10. Glede organizacije vlasti u Sarajevu, iz diskusija je proizašlo da bi korak naprijed bilo povećanje predložene Sarajevske provincije, što bi smanjilo dominaciju samog grada nad cijelom provincijom i time je učinilo sličnijom drugim devet provincijama. Predstavnici bosanske vlade, kao i bosanski Hrvati, mišljenja su da bi uključivanje većeg dijela općine Kiseljak i Kreševo, kao što je naznačeno na originalnoj karti, te uključivanje cjelokupnih općina Visoko, Breza i Vareš, te malog pograničnog područja općine Kakanj, dovelo do uravnoteženije provincije. Također su bili mišljenja da unutar Sarajevske provincije treba biti uspostavljeno područje glavnog grada, što bi doprinosilo otvorenosti i nerazdvoivosti grada, kako je to i bilo predloženo od strane supredsjedatelja, na nešto većim od područja glavne općine koji sam predlagao u svom prijašnjem izvješću Savjetu sigurnosti (S/25403). Obje strane vjeruju da bi u tom slučaju Sarajevska provincija u prijelaznom razdoblju trebala biti upravljana prema istoj formuli proporcionalnosti koja je predložena i za ostalih devet provincija. Samim gradom Sarajevom upravljao bi izvršni gradonačelnik (u prijelaznom razdoblju) i Izvršni odbor, pod nominalnim nadzorom Predsjedništva. Takvi prijedlozi o Sarajevu razmatrani su s bosanskim Srbima, te kasnije detaljno s bosanskim Hrvatima zajedno s predstavnicima bosanske vlade: obje strane su ih prihvatile i izrazile svoju spremnost da na toj osnovi potpišu revidiranu kartu (anex III).

11. Stajalište triju strana koja se tiču drugih pitanja iznesena su u daljnjem tekstu.

III. BOSANSKA VLADA

12. Predstavnici bosanske vlade, predvođeni Predsjednikom Alijom Izetbegovićem, sastali su se sa supredsjedateljima u New York-u 18. ožujka 1993. Glavna tema razgovora bila je potreba ponovne uspostave Skupštine u prijelaznom razdoblju koja je suspendirana od početka rata, a čije ovlasti je preuzelo Predsjedništvo. Supredsjedatelji su dali do znanja da ni bosanski Srbi, kao ni bosanski Hrvati, nisu bili spremni prihvatiti Skupštinu kao bilo kakav činilac u prijelaznom periodu.

13. 19. ožujka 1993. godine supredsjedatelji su vodili daljne razgovore o Predsjedništvu i njegovom odnosu prema vladi u prijelaznom razdoblju. Supredsjedatelji su objasnili da u decentraliziranoj državi nema više potrebe za određenim brojem postojećih ministarstava i ministarskih funkcija, tako da se razgovaralo o smanjenom broju ministarstava. O toj listi se onda naknadno razgovaralo u odvojenim sastancima, te zajedno, s bosanskim Hrvatima i Muslimanima. Rezultat tih razgovora je dogovor o organizaciji u prijelaznom razdoblju koji je spomenut ranije (anex I).

IV. BOSANSKI SRBI

14. Predstavnici bosanskih Srba koji su nastavili sudjelovati u razgovorima u svezi sa sporazumom o prijelaznoj vladi i izmijenjenom kartom granica provincija, pozvani su da potpišu iste na plenarnoj sjednici koja je održana 15. ožujka, ali su to odbili učiniti. Oni su međutim izjavili da će rečene dokumente uputiti u svoju skupštinu na razmatranje i odlučivanje. Dopredsjednik ih je obrabrio u toj odluci i naglasio neophodnost bitnog djelovanja.

15. Predstavnici bosanskih Srba izjavili su da žele mir i da su u Sarajevu i istočnoj Bosni bili prisiljeni braniti se pred napadima bosanskih vladinih snaga. U sadašnjem krugu mirovnih pregovora oni su predložili dopredsjednicima da se sve tri strane moraju dogovoriti i zaustaviti rat i da će sa svoje strane predstavnici bosanskih Srba javno potvrditi da status quo neće prejudicirati konačni teritorijalni dogovor. Dopredsjednici smatraju, u svjetlu sadašnje situacije, da nema smisla nastavljanje s praznim i da se ne može izbjeći potreba za povlačenjem oružanih snaga bosanskih Srba iz onih dijelova BiH koje oni u ovom trenutku svojataju i koji se nalaze izvan tri provincije zacrtane na karti u čijoj bi se provincijskoj vlasti Srbi mogli naći u većini. Iz sličnih razloga dopredsjednici su odbili prijedlog bosanskih Srba da bi snage Ujedinjenih naroda trebalo pozvati u ona područja koja su trenutno pod njihovom okupacijom, a koja se nalaze izvan tih provincija iz kojih će oni povući svoje snage. Dopredsjednici su primijetili da bi područja o kojima je riječ, prema prijedlogu, ostala pod administrativnom upravom i kontrolom bosanskih Srba i srpske milicije.

16. S obzirom na vlast u Sarajevu početna pozicija bosanskih Srba bila je da bi uprava u Sarajevu morala biti 50% srpska 50% muslimanska, ali da bi oni prihvatili gradsku općinu zasnovanu na odnosu 3:3:3. Pokazali su zanimanje za prijedlog dopredsjednika prema kojem bi buduću upravu u Sarajevu trebao razmotriti Odbor za granice. Također su pokazali zanimanje za koncepciju glavnog grada po kojoj bi unutrašnji dio Sarajeva bio u ovlasti gradonačelnika koji vrši izvršnu funkciju i izvršnog odbora.

17. Predstavnici bosanskih Srba su otvoreno priznali dopredsjednicima da što se njih tiče Nezavisna Država BiH ne postoji i nikad nije postojala. Nisu prikrili činjenicu da smatraju da su prisiljeni od strane međunarodne zajednice živjeti unutar BiH protiv svoje volje. S obzirom na to, željeli su zadržati što veći teritorij Republike

Srpske i ograničiti ulogu centralnih institucija vlade BiH na minimum. Bez obzira na činjenicu da su 30. siječnja 1993. godine potpisali devet Ustavnih principa, predstavnici bosanskih Srba ne odustaju od svog zaptjeva za podjelom BiH na tri odvojene države. Oni zastupaju stajalište da su ustavni principi relevantni jedino u svezi sa skicom novog ustava i ne mogu se upotrijebiti za prijelazno razdoblje. Njihov stav, s obzirom na svrhu, nije ništa drugo do strategija održanja Republike Srpske na način integriranja triju provincija s većinskim srpskim stanovništvom. Oni i dalje tvrde da te provincije moraju graničiti na zemljovidu i biti povezane svim aspektima uprave.

18. U diskusiji s dopredsjednicima o zakonima koji bi morali biti primjenjivani u prijelaznom razdoblju u tri provincije s većinskim srpskim stanovništvom, predstavnici bosanskih Srba su inzistirali na daljnjoj promjeni više od 700 zakonskih odredbi prihvaćenih od strane Republike Srpske. Dopredsjednici su dogovorili sastanak svojih pravnih savjetnika u svrhu detaljnog ispitivanja tih odredbi. Budući da je predviđen slobodan odabir različitih provincijskih odredbi, ukoliko nisu u suprotnosti s Ustavom BiH, različite zakonske odredbe su prihvatljive u prijelaznom razdoblju unutar ove tri provincije, ukoliko nisu u suprotnosti sa zakonskim odredbama neophodnim za funkcioniranje Države Bosne i Hercegovine u prijelaznom razdoblju.

19. S obzirom na strukturu centralne vlade u prijelaznom razdoblju, predstavnici bosanskih Srba nisu bili spremni prihvatiti konceptiju prema kojoj predsjednik u prijelaznom razdoblju obnaša funkciju predsjednika države, kao što nisu prihvatili potrebu za postojanjem Predsjedništva, ili bilo kakvog oblika prijelazne centralne vlade. Oni su umjesto toga obrazložili potrebu za centralnim koordinirajućim tijelom koje bi imalo što manje funkcija, između ostalog funkciju koordinatora prijelaznih konstitutivnih struktura triju naroda. Oni čak nisu bili spremni prihvatiti prijelazno Ministarstvo ili Ministra vanjskih poslova. Dopredsjednici su izjavili da je takvo stajalište potpuno suprotstavljeno ustavnim principima koje su potpisali predstavnici bosanskih Srba i da ono ukazuje svakom normalnom čovjeku da bosanski Srbi nemaju namjeru živjeti u jedinstvenoj Državi Bosni i Hercegovini, ne samo što se prijelaznog razdoblja tiče, već može osujetiti pregovore o konačnom Ustavu zasnovanom na dogovorenim principima.

20. Predstavnici bosanskih Srba su međutim izrazili svoju podršku zamisli dopredsjednika - koju su prihvatili i druge dvije strane - da je u BiH neophodno ustanoviti Međunarodnu promatračku misiju za međunarodna ljudska prava, kojoj bi bio omogućen pristup u svim provincijama. Predstavnici bosanskih Srba bili su sumnjičavi prema ideji uspostave parlamentarnih zaštitnika ljudskih prava na nacionalnoj razini i držali su da bi svaka od triju strana trebala imenovati četiri parlamentarna zaštitnika za svaku od svojih konstitutivnih jedinica. Također su smatrali da bi svaki Sud za ljudska prava morao djelovati na sličan način u konstitutivnim jedinicama triju naroda. Dopredsjednici su jasno izrazili da su provincije odvojene konstitutivne jedinice s vlastitim odvojenim provincijskim ustavima i parlamentima koje je nemoguće integrirati u jedan Parlament.

21. Dopredsjednicima je bilo jasno da se stajalište bosanskih Srba znatno pogoršalo od ženevskog kruga pregovora u siječnju u mnogim političkim aspektima sporazuma u cjelini.

V. BOSANSKI HRVATI

22. Predstavnici bosanskih Hrvata potpisali su sve elemente mirovnog paketa mjera koji su predložili dopredsjednici konferencije. Ustavni principi, karta s označenim granicama provincija, vojni sporazum, i sporazumi o prijelaznom razdoblju.

23. U skladu s ranijim krugovima mirovnih pregovora, predstavnici bosanskih Hrvata na čelu s gospodinom Mate Bobanom i Miletom Akmadžićem, nastavili su podržavati mirovni paket mjera i nagovarati druge dvije strane da ga potpišu kako bi se što prije moglo početi s njegovom provedbom i kako bi se rat što prije priveo kraju.

24. Delegacija bosanskih Hrvata je odbila prijedlog delegacije bosanske vlade za ponovnim sazivanjem postojećeg Parlamenta, budući da bi to značilo da je Parlament bio krajnje podjeljena institucija koja je na svoj način bila jedan od osnovnih razloga za izbijanje sukoba. Oni su također podržali stajalište da bi tri konstitutivna naroda zastupana prijelaznim Predsjedništvom morala imati sveukupnu kontrolu, mada bi bitne izvršne funkcije vršila prijelazna vlada, s tim da bi se mnoge od funkcija ukinule u svezi s povećanim ovlaštenjima provincija tijekom prijelaznog razdoblja.

VI. PROCJENA

25. Dopredsjednici su smatrali da bi dokument Sporazuma o prijelaznom razdoblju (dodatak I.) sad morao sadržavati dio paketa zajedno s ustavnim principima (dodatak II.), kartu (dodatak III.) i vojni sporazum (dodatak IV.) i dali su paket mjera trima stranama na konačni potpis na plenarnom zasjedanju održanom 25. ožujka 1993. godine, kao pravedan kompromis kompleksnih i suprotstavljenih zaptjeva.

26. Na posljednjem plenarnom zasjedanju ovog kruga mirovnih pregovora, održanom 25. ožujka 1993. godine, dopredsjednici su savjetovali svim stranama da porade na već postignutom kako bi zaustavili sukob, pomogli nevinim žrtvama i usmjerili zemlju novim putem. Dopredsjednici su naročito savjetovali sve tri strane da se maksimalno suzdrže i učine sve u svojoj mogućnosti kako bi osigurali poštovanje normi međunarodnog humanitarnog zakona.

27. U ovim uvjetima, dopredsjednici su zaključili da je za njih najbitnije da predlože da se svaka pristalna akcija u zoni zabrane letova, ili pooštavanje sankcija, ili postavljanje vojnih promatrača Ujedinjenih naroda (UNMO) duž granice BiH, Hrvatske i Federative Republike Jugoslavije (Srbija i Crna Gora), sada pojača neograničenim mirovnim paketom mjera Vijeća sigurnosti (dodaci I-IV).

28. Preporučujem što skoriju uspostavu Promatračke misije Međunarodnog odbora za ljudska prava kao što je opisano u mojem prethodnom izvješću (S/25403), što su sve tri strane jasno prihvatile. U skladu s preporukom dopredsjednika, kroz razgovore se nastavlja razvijati provedba mirovnog plana koji bi, kada sve tri strane potpišu cijeli paket mjera, Vijeće sigurnosti moglo usvojiti. Nadalje, dopredsjednici preporučuju osnivanje Odbora za granice spomenutog u prethodnom izvješću Generalnog sekretara.

29. Došao je trenutak da se međunarodna zajednica suoči s procesom kojim su rukovodili dopredsjednici, kao i s polučnim rezultatima. Nakon sedam mjeseci intenzivnih pregovora, deset od dvanaest potpisnika je potpisalo dokumente. Samo jedna strana - predstavnici bosanskih Srba - nije potpisala zemljovid provincija i sporazum o ustroju u prijelaznom razdoblju.

30. Paket mirovnih mjera koji su sastavili dopredsjednici sadrži jedini raspoloživi mehanizam za ponovnu uspostavu mira, uz pravdu i poštovanje ljudskih prava, u BiH. Konačni sporazum mirovnog plana i njegova bitna provedba su najbolji izgledi za poboljšanje situacije u BiH. Stoga molim Vijeće sigurnosti da odobri cijeli paket mirovnih mjera i pozove predstavnike bosanskih Srba da potpišu preostala dva dijela kako bi se pažnja odsad mogla usmjeriti na provedbu tog plana.

Po Vance-Owenovom mirovnom planu mapa BiH provincija
1. BIHAĆKA 2. BANJALUČKA 3. BIJELJINSKA 4. MOSTARSKA 5. POSAVINA
6. ROMANIJSKA 7. SARAJEVSKA 8. TRAVNIČKA 9. TUZLANSKA 10. ZENIČKA

DODATAK IV.

SPORAZUM O PRIJELAZNOM USTROJU

A) PRIJELAZNO PREDSEDNIŠTVO I PRIJELAZNA SREDIŠNJA VLADA

1. Tijekom prijelaznog razdoblja između zaključenja mirovnog paketa i održavanja izbora prema novom ustavu, u Republici Bosni i Hercegovini, kao i u njenim pokrajinama bit će na snazi važeći pravni poredak, a u skladu sa slovom i duhom ustavnih načela o kojima su se strane suglasile te su ih potpisale. Tijekom ovog razdoblja, odmah nakon prestanka neprijateljstava, kada je suglasnost tri konstitutivna naroda jedina prihvatljiva osnova za donošenje bilo koje osnovne odluke, Prijelazno predsjedništvo i Prijelazna vlada djelovat će na osnovi koalicije. Ovaj sporazum neće prejudicirati odredbe novog ustava o kojima će se pregovarati, a prema kojem se očekuje da će uloga predsjedništva i vlade izabrane od demokratski izabranog parlamenta biti drukčija te da će točnije odražavati volju naroda (1). Ipak Predsjedništvo će prema ustavnim načelima obvezatno imati važnu ulogu u čuvanju prava konstitutivnih naroda.

2. Tijekom prijelaznog razdoblja postojat će devetoročlano Prijelazno predsjedništvo, sa po tri predstavnika svakog od tri konstitutivna naroda. Prijelazno predsjedništvo bit će najviša vlast u državi, ali se neće baviti svakodnevnim poslovima vlade.

3. Devet članova Prijelaznog predsjedništva odredit će jednog člana koji će obnašati dužnost predsjednika Predsjedništva. Predsjednik će obnašati ulogu šefa države. Na položaju predsjednika izmjenjivat će se svakih šest mjeseci pripadnik jednog od triju konstitutivnih naroda u skladu sa slijedom rotacije: Musliman, Hrvat Srbin.

4. Prijelazno predsjedništvo donosit će odluke suglasnošću devet članova, ili kvalificiranom većinom od sedam članova ili nadpolovičnom većinom od pet članova, ovisno o tome odnosi li se odluka na ustavno načelo, na osobito važno pitanje ili na redovan rad Predsjedništva. Ako se članovi Prijelaznog predsjedništva ne budu mogli složiti o tome koja je većina potrebna, konzultirat će supredsjedatelje Upravne komisije Međunarodne konferencije o bivšoj Jugoslaviji ("supredsjedatelji") čija odluka će biti obvezujuća.

5. Prijelazno predsjedništvo imenovat će predsjednika vlade i slijedećih osam ministara:

- Ministra inozemnih poslova;
- Ministra financija, koji će biti nadležan također i za carinu i porezna davanja;
- Ministra pravosuđa i državljanstva;
- Ministra međunarodne trgovine;
- Ministra komunikacija i prijevoza;
- Ministra za poslove izbjeglica;
- Ministra obnove;
- Ministra zaštite okoliša;

6. Od ovih devet ministara, za vrijeme prijelaznog razdoblja, po trojica će biti pripadnici svakog od tri konstitutivna naroda. Ovim ustrojem ne stvara se presedan glede konačnog ustava o kojem će se pregovarati, a prema kojem će vlada biti sastavljena nakon izbora i odražavati će mišljenje izbornog tijela. Predsjednik vlade ne može biti pripadnik istog konstitutivnog naroda kao predsjednik Predsjedništva; mandat predsjednika vlade biti će istovjetan mandatu predsjednika. Predsjedništvo će također imenovati zamjenike ministara, podsekretare i druge više činovnike u razmjeru 4:3:2. Niti jedan član Predsjedništva ne može istovremeno biti u vladi. Za odluke o imenovanjima ili razrješenjima bit će potrebna većina od sedam glasova članova Prijelaznog predsjedništva.

7. Prijelazno predsjedništvo će također biti nadležno za utvrđivanje uloge odgovarajućih ministarstava koja će smatrati potrebnim, kao i za utvrđivanje djelatnosti i upavljanje svakom potrebnom neovisnom službom - kao što su npr. Uprava za međunarodni pristup, (vidi naprijed dio I), Državna uprava za energetiku, Narodna banka, Državna uprava za civilni zračni promet i Državna uprava pošta, telegrafa i telefona - kao i za druge vidove vlasti. U nadležnosti predsjedništva bit će utvrđivanje političkih smjernica i nadgledanje rada Prijelazne središnje vlade i svake druge službe koju ono može ustanoviti, a svi će oni biti odgovorni Predsjedništvu.

8. Osnovne nadležnosti Prijelaznog predsjedništva i Prijelazne vlade bit će:

- pripreme za održavanje slobodnih i pravičnih izbora, na osnovi novog ustava, pod međunarodnim nadzorom;
- osiguranje poštivanja ljudskih prava, u suradnji sa Međunarodnom promatračkom misijom za ljudska prava (stavak H.3 naprijed);
- odnosi sa ICFY, Mješovitom vojnom radnom grupom, UNPROFOR (uključujući i UNCIVPOL) i ECMM;
- koordinacija sa UNHCR, ICRC, WHO i drugim relevantnim agencijama glede povratka i rehabilitacije izbjeglica i prognanika;
- inozemni poslovi (uključujući i članstvo u međunarodnim organizacijama);

f) međunarodna trgovina;

g) državljanstvo;

h) glede pokrajinske policije:

i) osigurati koordinaciju;

ii) pružati pomoć u tehničkim službama (npr. kriminalistički laboratoriji); i

iii) koordinacija s međunarodnom i stranom policijom;

i) prikupljanje svih poreza koji su potrebni za obavljanje njihovih djelatnosti.

B) KOMISIJA ZA GRANICE

Glavni tajnik osnovat će Komisiju za granice uz konzultacije sa supredsjedateljima. Komisiji će se dostavljati, odnosno ako to bude potrebno i pred Komisijom će biti izvođeni, dokazi od strane onih na koje utječu predložene privremene granice pokrajina, te će davati savjete o demarkaciji pokrajina koja će biti pobliže određena u novom ustavu. Komisija će biti sastavljena od pet osoba: po jednu će preporučiti svaka od tri strane, te još dvije, od kojih će jedna biti predsjedatelj, a koje će preporučiti supredsjedatelji. Komisija će kao svoj osnovni dokument upotrebljavati privremenu kartu pokrajina (dodatak A). Ona će imati ovlaštenja razmatrati samo marginalne promjene privremenih granica. Odluke Komisije donosit će se kosenzusom.

C) SARAJEVO

1. Glavni grad Sarajevo ostat će unutar proširene pokrajine Sarajevo i njegovi građani imat će svoje predstavnike u upravljanju pokrajinom. Koncept nepodjeljenog, otvorenog glavnog grada kojim upravljaju njegovi građani, a koji ujedno ima i opću odgovornost prema cijeloj zemlji podrazumjeva se. Glavni grad bit će sastavljen od izgrađenih područja dijelova općina Novi Grad, Centar Sarajevo, Novo Sarajevo i Stari Grad. Privremene granice su jednake onima specificiranim u dodatku B, no one će biti upućene Komisiji za granice na razmatranje i sve dogovorene promjene provest će se prije primjene novog ustava.

2. Postojat će neovisni Prijelazni izvršni gradonačelnik i Prijelazni izvršni odbor koji će imenovati strane na osnovi sastava pučanstva glavnog grada prema popisu 1991, time da niti jedan od tri konstitutivnih naroda kao ni ostali ne ostanu bez predstavnika. Glavnim gradom će upravljati Predsjedništvo u sklopu svoje opće nadležnosti, ali Predsjedništvo se neće miješati u svakodnevno upravljanje glavnim gradom. Predsjedništvo će biti odgovorno za odlike i duh glavnog grada. Ne može biti nikakvih promjena u ustavu glavnog grada ili njegovih granica bez suglasnosti Predsjedništva. Unutar glavnog grada važne vjerske zgrade smatrat će se nepovredivima do istog stupnja kao i ambasade.

3. Prema novom ustavu, građani glavnog grada imat će predstavnike u Donjem domu na istoj osnovi kao i drugi građani BiH u Pokrajini Sarajevo.

D) PRIJELAZNE VLADE POKRAJINA

1. Tijekom prelaznog razdoblja, svaka pokrajina imat će Prijelaznu pokrajinsku vladu koja će biti sastavljena od guvernera, vice-guvernera i deset drugih članova koje će sve imenovati ugovorne strane, time da će o svakom zastupanju ostalih odlučiti Prijelazno predsjedništvo, na osnovi sastava pučanstva pokrajine (na osnovi rezultata popisa pučanstva iz 1991) time da niti jedan od tri konstitutivna naroda ne može ostati bez predstavnika u bilo kojoj pokrajini i da će guverner biti pripadnik najbrojnijeg konstitutivnog naroda, a vice-guverner pripadnik drugog najbrojnijeg. Prijelazno predsjedništvo nadgledat će uspostavu Prijelaznih pokrajinskih vlada.

2. Odluke Prijelaznih pokrajinskih vlada redovno će biti donošene nadpolovičnom većinom, osim što će za donošenje ustava pokrajine i uspostavu granica općina biti potreban konsenzus.

3. Osnovne nadležnosti Prijelaznih pokrajinskih vlada bit će:

- izrada nacрта ustava pokrajina, koji moraju biti u skladu s novim ustavom BiH;
- osiguravanje poštivanja ljudskih prava, u suradnji s Međunarodnom promatračkom komisijom za ljudska prava;
- priprema održavanja slobodnih i pravičnih izbora, koji će biti održani što je prije moguće prema novom ustavu BiH i odnosnom pokrajinskom ustavu, na osnovi proporcionalne zastupljenosti i pod međunarodnim nadzorom;
- odnosi s Mješovitom vojnom radnom grupom, UNPROFOR-om, (uključujući i UNCIVPOL), ECMM i ICFY;
- koordinacija sa UNHCR, ICRC, WHO i drugim relevantnim agencijama glede povratka i rehabilitacije izbjeglica i prognanika;
- nadzor nad pokrajinskim policijskim snagama;

g) obnova infrastrukture;

b) prikupljanje svih poreza potrebnih za obavljanje njihovih djelatnosti.

4. Pri uredu svakog guvernera pokrajine nalaziti će se vojni časnici za vezu UNPROFOR-a, kao i UNCIVPOL časnik za vezu, radi pomoći pri obavljanju naprijed navedenih zadataka.

5. Pravni sustav svake pokrajine tijekom prelaznog razdoblja bit će onaj koji je sada važeći na njenom teritoriju, time da niti jedan pravni propis na razini pokrajine ne može biti u suprotnosti s Prijelaznim ustrojem koji je ovdje naveden.

6. Slično tome, ostat će na snazi sadašnje nadležnosti općina, kao i njihove granice, osim kad ih je potrebno uskladiti s privremenim granicama pokrajina izloženim u Dodatku A ili kada su ove izmijenjene odlukom Prijelazne vlade pokrajine donesenom na temelju konsenzusa.

E) POVLAČENJE SNAGA

Pokrajina Sarajevo bit će odmah demilitarizirana. Sve srpske snage povući će se u pokrajine 2, 4 i 6, snage HVO-a u pokrajinu 3; snage Armije BiH u pokrajinu 1. I Armija BiH i snage HVO-a biti će razmještene u pokrajinama 5, 8, 9 i 10 prema rasporedu o kojem se one dogovore. Postupak demilitarizacije primijenit će se na sve snage u svim ovih devet pokrajina i bit će proveden pod nadzorom UNPROFOR-a i u skladu s detaljnim ustrojem i rokovima iz Mirovnog sporazuma o BiH, ili kao što će biti dogovoreno na pregovorima u Mješovitoj vojnoj radnoj grupi.

F. Međunarodne granice

Međunarodne granične prijelaze u početku će kontrolirati UNPROFOR. Pitanje policijskog nadzora granica bit će dalje razmotreno u kontekstu novog ustava. Prijelazno predsjedništvo i Prijelazna središnja vlada, putem Ministarstva financija bit će nadležni za carinski i porezni ustroj i imat će redovna ovlaštenja zaustaviti, pretražiti, zadržati i poduzeti gonjenje radi izvršenja tih odredbi.

G) POLICIJSKE SNAGE

Tijekom prijelaznog razdoblja sve policijske snage poštivat će prijedloge supredsjedatelja glede ustavnog ustroja (2). Stoga će Prijelazne pokrajinske vlade ili lokalne vlasti koje su im podređene, kontrolirati sve pripadnike uniformirane policije, koje će odražavati brojevi odnos konstitutivnih naroda u odnosnim pokrajinama. Na državnoj razini neće biti uniformirane, naoružane policije, nego će postojati samo ured za koordinaciju pri Ministarstvu pravosuđa koje će pružati pomoć pokrajinskim policijskim vlastima i koji će održavati kontakte sa međunarodnom i stranom policijom (npr. INTERPOL).

H) ZAŠTITA LJUDSKIH PRAVA I PONIŠTENJE ETNIČKOG ČIŠĆENJA

Tijekom prijelaznog razdoblja sve osobe u BiH imat će sva prava zajamčena u postojećem ustavu i primjenjivom pozitivnom pravu, kao i sva prava zajamčena u navedenim međunarodnim instrumentima o ljudskim pravima (iznesenim u dodatku C). U slučaju da dode do nesuglasnosti primjenjivat će se odredba koja osigurava jaču zaštitu ljudskih prava. Sve izjave ili svako preuzimanje obveza koji su dani pod prisilom, osbito one koje se odnose na odricanje prava na zemlju ili vlasništvo, bit će smatrane potpuno ništavnim i nevažećim.

Primjena naprijed navedenih ljudskih prava bit će osigurana putem:

- Državnih i pokrajinskih sudova BiH, pred koje će sve osobe imati pravo neometanog pristupa,
- Prijelaznog suda za ljudska prava za BiH, koji će biti osnovan odmah, a na tragu onog kojeg su predložili supredsjedatelji za uključivanje u novi ustav (3); i
- trenutačno imenovanja četiriju pučkih pravobranitelja, koji će biti opskrbljeni odgovarajućim osobljem i prostorijama (4).

3. Uz to, postojat će Međunarodna promatračka misija za ljudska prava koju će osnovati Glavni tajnik, a kojoj će biti na čelu Prijelazni povjerenik za ljudska prava za BiH, koji će imati sjedište u Sarajevu. Zamjenici povjerenika imat će sjedište u raznim dijelovima zemlje. Povjerenik će biti potpomognut međunarodnim promatračima za ljudska prava, koji će biti razmješteni diljem zemlje a osobito u onim krajevima koji su izloženi "etničkom čišćenju". Njima će biti dozvoljeno promatrati situaciju glede ljudskih prava diljem BiH; kako bi osigurali zaštitu u hitnim slučajevima bit će ovlašteni založiti se kod Prijelaznog predsjedništva, Prijelazne središnje vlade i Prijelaznih pokrajinskih vlada i kod UNPROFOR-a, moći će dostavljati pitanja pučkom pravobranitelju i drugim agencijama za ljudska prava kako bude potrebno, i tjesno će surađivati sa UNHCR, ICRC i drugim humanitarnim agencijama. Od povjerenika se očekuje da podnosi redovita izvješća Glavnom tajniku koji mora povremeno izvještavati Vijeće sigurnosti i druga međunarodna tijela, uključujući i Komisiju UN za ljudska prava i njenog posebnog izvjestitelja.

4. Prijelazno predsjedništvo, Prijelazna središnja vlada i Prijelazne pokrajinske vlade morat će osigurati da Prijelazni povjerenik za ljudska prava, zamjenici povjerenika i promatrači za ljudska prava kao i UNHCR, ICRC

i druge međunarodne humanitarne organizacije imaju najveći mogući pristup glede svih relevantnih osoba i mjesta, do svih organa vlasti.

5. Podrazumijeva se da će kao dio UNPROFOROVA angažiranja u BiH postojati i velik broj pripadnika UNCIVPOL čija će glavna zadaća biti nadzor policije pokrajine tako da svaka: ima odgovarajuće uravnotežen etnički sastav (dio G naprijed), da ne tlači pripadnike manjinskih etničkih grupa; da pozitivno doprinosi poništenju "etničkog čišćenja" štiteći osobe koje se vraćaju nakon što su bile prisiljene pobjeći; izvršava sudske odluke, osobito Suda za ljudska prava (stavci H.2b naprijed); i pruža pomoć Prijelaznom povjereniku za ljudska prava, zamjenicima povjerenika i promatračima za ljudska prava (stavci H.3 naprijed).

I) UPRAVA ZA MEĐUNARODNI PRISTUP

1. Načelo 3, dogovorenih ustavnih načela navodi da "će biti dozvoljena puna sloboda kretanja diljem BiH, koja će se djelomično osigurati održavanjem međunarodno kontroliranih prometnica". Radi provedbe ovog načela, Prijelazno predsjedništvo ustanovit će upravu za međunarodni pristup koja će:

- biti isključivo odgovorna za sve željezničke pruge u BiH,
- biti odgovorna u suradnji sa UNPROFOROM za one ceste koje su proglašene za međunarodno kontrolirane prometnice kao što je to određeno u dodatku D,
- regulirati djelovanje lučkih objekata na rijeci Savi.

2. Glavna svrha Uprave za međunarodni pristup bit će jamstvo pune slobode kretanja između i unutar pokrajina kao i u pokrajine i iz pokrajina u Republiku Hrvatsku i u Republiku Srbiju. Namjera je da Uprava počne raditi što je prije moguće tijekom prijelaznog razdoblja. Nakon zaključenja mirovnog paketa sve određene prometnice potpast će pod nadležnost UNPROFORA; nakon toga bit će razdoblje preklapanja nadležnosti UNPROFORA i Uprave tijekom čega će UNPROFOROV angažman postupno prestati, a njegove nadležnosti preuzet će prometna policija uposlena od strane Uprave. Ovaj prijelaz nadležnosti zabtijeva suglasnost svih članova Uprave.

3. Prijelazno predsjedništvo i svaka od Prijelaznih pokrajinskih vlada imenovat će po jednog predstavnika u Prijelaznu upravu za pristup.

4. Uprava će imati sjedište u Sarajevu.

Ovaj ugovor stupit će na snagu nakon što ga potpišu sve tri strane i nakon što Vijeće sigurnosti usvoji rezoluciju koja će osiguravati provedbu mirovnog paketa.

A. IZETBEGOVIĆ

R. KARADŽIĆ

M. BOBAN

Svjedoci:

C.R. VANCE

D. OWEN

New York, 25. ožujka 1993.

VIJEĆE SIGURNOSTI

Bilješka predsjednika Vijeća sigurnosti

Nakon konzultacija s članovima Vijeća sigurnosti predsjednik Vijeća sigurnosti je u ime Vijeća dao sljedeću izjavu na 3186 sjednici održanoj 25. ožujka 1993. godine u svezi s razmatranjem Vijeća sigurnosti o stavci zvanog "Situacija u BiH".:

"Vijeće sigurnosti srdačno pozdravlja potpisivanje sva četiri dokumenta Mirovnog plana za BiH, koje su sastavili dopredsjednici Upravnog odbora Međunarodne konferencije o bivšoj Jugoslaviji, od strane predsjednika Alije Izetbegovića i gospodina Mate Bobana.

Ovom važnom prigodom Vijeće sigurnosti odaje počast neumornim nastojanjima dopredsjednika, sekretara Vancea i lorda Owena.

Vijeće pobaljuje djelovanje dviju strana koje su potpisale sve dokumente i poziva preostalu stranu da bez odlaganja potpiše dva dokumenta Mirovnog plana koje još nije potpisala i da prestane s nasiljem, napadačkim vojnim aktivnostima, "etničkim čišćenjem" i opstrukcijom humanitarne pomoći.

Vijeće poziva sve strane da odmah obustave ratnu djelatnost.

Vijeće s nestrpljenjem očekuje izvešće Generalnog sekretara o razvoju Međunarodne konferencije i poduzeti će korake koji bi se nadovezali na to izvešće i doveli do mirovnog dogovora.

Dodatak C

Međunarodni ugovori o ljudskim pravima i drugi instrumenti koji će se primjenjivati u BiH tijekom prijelaznog perioda

A. Opća ljudska prava, osobito građanska i politička prava

1. Konvencija o zaštiti i kažnjavanju zločina genocida 1948. godine
2. Opća deklaracija o ljudskim pravima iz 1948. član 1-21
3. Međunarodni ugovor o građanskim i političkim pravima iz 1966 i njegovi neobvezatni protokoli iz 1966 i ???? godine
4. Međunarodna konvencija o eliminaciji svih oblika rasne diskriminacije iz 1965. godine
5. Međunarodna konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena iz 1979. godine
6. Konvencija o pravima djeteta iz 1989. godine
7. Konvencija protiv mučenja i drugih okrutnih, nehumanih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja iz 1984.
8. Konvencija o statusu izbjeglica iz 1951. i Protokol ???? iz 1966.
9. Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava osnovnih sloboda iz 1950. i Protokoli 1-10 uz nju
10. Europska konvencija o zaštiti od mučenja i nehumanih ili ponižavajućih postupaka i kažnjavanja iz 1987.

B. Zaštita manjina

11. Nacrt deklaracije o pravima pripadnika nacionalnih, etničkih, vjerskih i jezičkih manjina iz 1992.

12. Preporuka 1134(1990) C/E parlamentarne skupštine pravima manjina, stavci 10-13

C. Gospodarska, socijalna i kulturna prava

2. Opća deklaracija o ljudskim pravima iz 1948, članovi 22-27

13. Međunarodni ugovor o gospodarskim, socijalnim kulturnim pravima iz 1966. godine

14. Europska socijalna povelja iz 1961. godine i Protokol 1 uz nju

D. Državljanstvo i nacionalnost

15. Konvencija o nacionalnosti udatih žena iz 1957.

16. Konvencija o smanjenju broja osoba bez državljanstva iz 1961.

Dodatak D

Prometnice koje će kontrolirati Uprava za međunarodni pristup

- onaj dio ceste od Bihća do Livna koji prolazi kroz pokrajinu Banja Luka

- onaj dio ceste od Bihća do Jajca koji prolazi kroz pokrajinu Banja Luka

- onaj dio ceste od Banja Luke do Brčkog koji prolazi kroz pokrajinu Posavina

- oni dijelovi ceste od Tuzle do Orašja i od Tuzle do Brčkog koji prolaze kroz pokrajine Posavina i Bijeljina

- oni dijelovi ceste od Han Pijeska do Šekovića i od Šekovića do Zvornika koji prolaze kroz pokrajinu Tuzla

- onaj dio ceste od Pala do Kalinovika koji prolazi kroz pokrajinu Sarajevo
 - Onaj dio ceste od Foče do Sarajeva koji prolazi kroz pokrajinu Istočna Hercegovina
 - cesta od Sarajeva do Mostara i do hrvatske granice prema Splitu
 - onaj dio ceste od Ljubinja do Neuma koji prolazi kroz pokrajinu Mostar
 - cesta od Sarajeva kroz Olovo do Tuzle
 - cesta od Goražda kroz Čajniče do granice
- Međunarodni cestovni granični prelazi koji se tiče Uprave za međunarodni pristup:
- Provincija Bihac - Velika Kladuša, prema Karlovcu i Zagrebu
 - pokrajina Banja Luka - Bosanska Gradiška prema autoputu Zagreb - Beograd
 - pokrajina Posavina - Orašje, prema autoputu Zagreb-Beograd
 - Pokrajina Bijeljina - Sremska Rača, prema autoputu Zagreb-Beograd
 - Pokrajina Tuzla - Zvornik, prema autoputu Zagreb-Beograd
 - pokrajina Mostar - Osoje, prema Splitu

ZAGREBAČKA IZJAVA IZETBEGOVIĆ - BOBAN

POTPISI ZA MIR

Gospodin Alija Izetbegović i gospodin Mate Boban, na sastanku koji su u Zagrebu sazvali 24. travnja 1993. godine supredsjedatelj Međunarodne konferencije o bivšoj Jugoslaviji lord David Owen, predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman, u nazočnosti velikog broja inozemnih i domaćih vojnih i civilnih dužnosnika, donijeli su nakon sastanka slijedeću izjavu:

1. U skladu sa sporazumom između gospodina Alije Izetbegovića, gospodina Harisa Silajdžića, gospodina Mate Bobana, gospodina Mile Akmađića, zaključenim u New Yorku, 3. ožujka 1993. godine, započeti će s radom u što kraćem vremenu koordinacijsko tijelo od šestorice članova i to: Alija Izetbegović, Ejup Ganić, Fikret Abdić, Mate Boban, Mile Akmađić i Franjo Boras. Koordinacijsko tijelo će raditi na provedbi plana Vance-Owena koliko god je to moguće, s obzirom na karakter odredaba i sadašnjih okolnosti.

2. U svezi s obnavljanjem sukoba dvaju vojski: Armije BiH i HVO u središnjoj Bosni i nekim drugim dijelovima BiH, koji su doveli do velikog broja ljudskih žrtava i do ozbiljnih kršenja međunarodnog humanitarnog prava, što sve prijeti dalekosežnim političkim posljedicama, potpisnici ove zajedničke izjave, naređuju svim vojnim postrojbama Armije BiH i HVO, da odmah prekinu vatru i neprijateljstva na svim mjestima gdje se te vojne postrojbe nalaze u međusobnom dodiru.

3. Supotpisnici ove zajedničke izjave, pozivaju sve zapovjednike i postrojbe Armije BiH i HVO na bezuvjetno poštivanje svih do sada postignutih sporazuma između predstavnika hrvatskog i muslimanskog naroda u Republici BiH. Napose, pozivaju vojne postrojbe Armije BiH i HVO da bez odlaganja, započnu izvršavanje odredaba sporazuma o tome da su Armija BiH i HVO jednako legalne postrojbe i o ustanovljenju zajedničkog zapovjedništva svih snaga sastavljenog od oba stožera (referenca: dodatak broj 1)

4. Potpisnici zajedničke izjave ponovno potvrđuju da su sukobi snaga HVO i Armije BiH u Republici BiH, suprotni politici koju vode predstavnici ta dva naroda, i da bi daljnje nastavljanje sukoba stavilo u ozbiljnu opasnost ostvarenje njihovih političkih ciljeva: neovisnost, samostalnost i teritorijalni integritet Republike BiH u okviru Vance-Owenovog plana, koji su svi potpisnici prihvatili i potpisali, kao i uspjeh u borbi protiv agresora, koji želi razbijanje te države, okupaciju njenog teritorija i priključenje okupiranih teritorija velikoj Srbiji.

5. Potpisnici zajedničke izjave najoštrije osuđuju svako kršenje pravila međunarodnog humanitarnog prava bez obzira na to tko ih je počinitelj, a prema dosadašnjim podacima obje strane snose odgovornost i obvezuju se da će hitno provesti zajedničke i pojedinačne istrage o svakom pojedinom slučaju kršenja te bez odlaganja pokrenuti pitanje odgovornosti osoba za sukobe i počinitelje zločina prema civilnom pučanstvu. Potpisnici su također suglasni da utvrđenje činjenica izvrši posebna nezavisna međunarodna komisija.

6. Potpisnici sa svoje strane pozivaju da se obustavi međusobno optuživanje koje vodi do medijskog rata. Mate Boban, Alija Izetbegović, uz svjedočenje dr. Franje Tuđmana.

U Zagrebu, 25. travnja 1993. godine.

DODATAK:

USTROJSTVO ZAPOVJEDNIŠTVA HVO I ARMIJE BIH

1. Armija BiH i HVO će zadržati svoje zasebne identitete i ustrojstvo zapovjedništva. Njihovo djelovanje će uključivati sve vidove osoblja, logistike, vodstva, obuke, morala i identiteta.

2. Oni će formirati zajedničko zapovjedništvo koje će biti odgovorno za kontrolu operacija vojnih oblasti.

3. Zajedničko zapovjedništvo će se sastojati od dva vrhovna zapovjednika: generala Halilovića i generala Petkovića, koji će se redovito sastajati najmanje jednom mjesečno. Oni će osnovati stalni zajednički Glavni stožer koji će biti smješten u Travniku i sastojat će se najmanje od tri visoka časnika imenovana od svakog vrhovnog zapovjednika. Ovi časnici će raditi zajedno na trajnoj osnovi, na planiranju i kontroliranju operacija svih postrojbi Armije BiH i HVO.

4. Dva zapovjednika će formirati vojne okruge pod zajedničkim stožerom, čija će područja djelovanja biti povezana sa zabijevima zajedničkih operacija, a ne privremenim provincijskim granicama. Njihova područja se neće preklapati. Svaki vojni okrug će imati zapovjednika i zamjenika, koje će postaviti zajedničko zapovjedništvo. U svakom slučaju jedan će biti izabran iz Armije BiH a drugi iz HVO.

5. Svaki vojni okrug imati će operacijsku kontrolu nad svim postrojbama Armije BiH i HVO na tim područjima.

Alija Izetbegović

Mate Boban

General Sefer Halilović

General-bojnik Milivoje Petković

Travanjsko primirje u Posavini

Čuvaj se gluvarare

Kao i na drugim dijelovima posavskog bojišta, četničke snage ne mare za primirje. Snajperisti svakodnevno rade svoj prljavi posao, tražeći žrtve među neopreznima. Umjesto buke traktora i sijačica, grme minobacački projektili i motori samohodnih artiljerijskih oružja. U takvom ambijentu ovih dana je na području sela Vitanovići, svoje zadatke izvršavala i bojna "Viktorija" iz sastava 115. brigade "Zrinski". Na tom dijelu bojišta, smjenjuju se sa jednom postrojbom iz sastava 2. bataljuna Prve tuzlanske brigade. Naravno, ta činjenica navela nas je i da domaćinima postavimo pitanje o međusobnoj suradnji, potom o koordinaciji, budući da naizmjenično drže istu zonu odgovornosti. Pitanje je bilo tim aktualnije, što su tih dana započeli teški sukobi u srednjoj Bosni. Sve što smo čuli, svodi se na jedan zaključak, da nema neriješenih problema, niti ima nerješivih. Sve funkcionira kako treba, od rasporeda, do logistike, i na kraju, do vatrene podrške, kada zatreba.

"Problema ne smije biti, jer bi to koristilo samo četnicima, a svima koji su ovih dana digli puške jedni na druge mogu poručiti da što prije ohlade cijevi. Takvo nešto, nikome ne treba, jer nas zajedno čeka još mnogo bitaka protiv zajedničkog neprijatelja. Čemu sada međusobno neprijateljstvo", kaže Vinko Josipović, zapovjednik bojne "Viktorija".

Sličnim riječima, odnose HVO - Armija BiH, na posavskom bojištu, ocijenio je i Ivan Mijatović, zapovjednik 2. bataljuna Prve tuzlanske brigade.

"Samo zajedničkim snagama, složni, možemo stići do pobjede i mira. Ukratko, mislim da smo pametniji od svih onih što misle drukčije", kaže Mijatović. Slično ocjenjuje gospodin Hidajet Dulaš, zamjenik zapovjednika 2. bataljuna Prve tuzlanske brigade, čovjek koji je u vrijeme naše posjete napunio cijelu godinu ratovanja u blatu Posavine.

"Ne vidim nikakvog razloga da suradnja ne bude i nadalje glavna karakteristika naših međusobnih odnosa. Samo tako, zajedno, možemo pobijediti, i naravno sa mnogo manje žrtava. Zajednički cilj ove naše borbe, žrtve koje smo do sada dali, najveća su svetinja i vodilja koju treba slijediti. Ako problema i bude, rješavaćemo ih kao i do sada, hladne glave, razborito, nikako drukčije".

Prividni mir često naruše hici snajperista. Oni svakodnevno motre i pucaju na sve što se kreće, a neoprezni su po pravilu najčešće žrtve. Na jednom dijelu crte obrane u daljini se vidi kuća s čijeg prozora djeluje snajperista. Srećom do tada bez učinka. Ali, ako slučajno nekog i pogodi, slijedi mu jedan projektil iz "bestražajca" šeretski odgovaraju momci koje smo upitali za spremnost ovog efikasnog oruđa, istovremeno pokazujući prozor i kuću koju drže na nišanu.

Opreznost je jedino pravilo ponašanja u kojem ne smije biti izuzetaka na posavskom bojištu. Ne samo zbog prijava snajperista, već i zbog čestih granatiranja linija obrane. Sa teških oruđa, četnici su ovih dana taktički prešli na djelstva minobacačima, ne dajući predaha čak ni povremenim gostima. U vrijeme dok smo boravili među momcima bojne "Viktorija", u neposrednoj blizini je odjeknula jedna granata. Na naše čuđenje, zbog činjenice da nismo čuli onaj karakteristični fijuk, domaćini su spremno odgovorili: "To ti je bila - gluvara, i nje se valja čuvati." Tako ovdje zovu minobacačku granatu od 82 milimetra, koja ne daje vremena za zauzimanje zaklona. "Čuvaj se gluvarare, zemljače. Primijetili su da imamo goste", upozoravaju domaćini iz "Viktorije".

M.D.

Obrazovanje usprkos ratu

Ratovati, raditi, učiti

Već mjesec dana u Neumu se uspješno odvija nastava za 380 studenata prvih godina Pravnog, Ekonomskog, Strojarskog i Građevinskog fakulteta te Pedagoške akademije Sveučilišta u Mostaru. Rektor Mostarskog sveučilišta prof.dr. Zdenko Kordić, rekao nam je da se nastava održava ubrzanim tempom od osam školskih sati dnevno, a da je nastavni plan i program Senat Sveučilišta prilagodio nastavnim planu i programu modernih europskih sveučilišta. Također je istaknuo da je HVO HZ Herceg Bosne materijalno i na druge načine pomogao početak nastave. Predsjednik HVO-a općine Neum Ivan Bender u razgovoru nam je potvrdio: "...da ovim potezom drugoj strani dokazujemo kako osim što znamo ratovati, znamo i raditi i učiti". On je posebice istakao zahvalnost braniteljima, postrojbama HVO, koji su svima omogućili da se u Neumu u miru živi, uči i radi. Nastavu u Neumu pohađaju studenti svih nacionalnosti. Među njima je oko 20 posto Muslimana, a studenata ima čak i iz Dalmacije te iz Sarajeva. Prorektori Sveučilišta u Mostaru prof.dr. Jakov Pehar i prof.dr. Faruk Pavlović ukratko su nam predložili planove Sveučilišta te ponovo istakli da jedino obrazovanjem možemo pobijediti u ovom barbarskom ratu.

J.M.

Ratna razaranja crkvenih objekata

Vandalizam

Dubrave - mjesto nedaleko od prometnice Srebrenik-Brčko. Franjevački samostan i crkva u ovom mjestu podignuti su i obnovljeni na povijesnom duhovnom naslijeđu jednog od najstarijih samostana bosanske franjevačke provincije, a nalazio se u obližnjem selu Skakavi. Ovaj samostan se spominje prije 1379. godine (popis B. Pizanskog), dakle nastao je u isto vrijeme kada i samostan u Srebrenici, a prijesamostana u Zvorniku, Gornjoj Tuzli i Donjoj Tuzli. U turskom popisu iz 1533. godine ovaj se samostan više ne spominje, što znači da je nasilno porušen od strane Turaka zajedno sa nizom drugih samostana sjeveroistočne Bosne.

Današnja crkva izgrađena je 1927. godine, a obnovljena je neposredno pred ovaj rat. Znatno je oštećena neprijateljskim topništvom početkom ratnih djestava nas ovom području.

Povijesni značaj samostana i crkve, zatim prisustvo male galerije umjetnina i dokumentaciona građa samostanskog arhiva, od velikog su značenja za demografiju Hrvata ovih krajeva, neodložni su imperativ hitne sanacije i revitalizacije ovog sakralnog spomenika kulture.

Mijo Franković

Vijesti iz gospodarstva

Osnovano poduzeće D.O.O. "SOLI"

Pored aktivnosti u provedbi zacrtane politike i realizacije operativnih programa u radu HDZ-a i HVO HZ Soli desilo se i nešto stvarno novo. Duže vremena najavljivana ideja, rođena u Uredu za gospodarstvo HVO provedena je u praksi. Osnovano je Poduzeće za promet roba i usluga "SOLI" Tuzla. Osnivači su HDZ i HVO HZ "SOLI" te nekoliko privatnih poduzeća sa tuzlanske regije.

Iz razgovora sa direktorom poduzeća gosp. Dragom Jurićem saznali smo neke osnovne pojedinosti o čitavom projektu. Poduzeće "SOLI" treba da bude glavna spona za razvoj gospodarstvenih veza između tuzlanske regije i Republike Hrvatske. U prvoj fazi "SOLI" će biti zastupnik hrvatskih poduzeća za plasman roba i usluga na regiji i obrnuto. Prioritet, bar za sada, imaju prehrambeni proizvodi. Kao pouzdan poslovni partner, "SOLI" je već vratilo stari "mirnodopski" način izmirenja međusobnih novčanih obveza sa poslovnim partnerima iz Hrvatske. Plaćanje se vrši sa odgovodom u dogovorenom roku. Kao rezultat, "SOLI" će imati veoma povoljne cijene u svojim prodajnim objektima koje planira otvoriti, u prvom redu, po gradskoj periferiji i seoskim područjima.

Slijedeća faza aktivnosti je oživljavanje proizvodnje i investiranje u razvoj male privrede, posebno u seoskim sredinama. Sklopljen je konkretan poslovni aranžman na plasmanu finalnih proizvoda od drveta u Republiku Hrvatsku. Partneri su "ŠUMARSTVO" iz Živinica, "YUMIG" Tuzla, "ŠIPAD" - Tvornica finalnih proizvoda Tuzla i poduzeća iz Hrvatske. Narednih dana poduzeće aktivira rad benzinske crpke u suradnji sa INA Zagreb. Ostvarena je i suradnja sa GAVRILOVIĆEM iz Zagreba na zaštiti i aktiviranju prodajnih objekata u Tuzli.

Ostvarena dobit poduzeća plasirat će se u proširenje materijalne osnove, kroz ulaganje u male proizvodne pogone. Isti će se, shodno konceptu razvoja poduzeća, graditi u seoskim

DTS TUZLA

"DTS - inženjering" d.o.o.

Tel. 075/ 235-002 Fax 075/ 221-676

PROJEKTOVANJE, OPREMA IZVOĐENJE RADOVA
ZA SVE VRSTE OBJEKATA

područjima sa ciljem razvoja sela. Prioritet u zapošljavanju će imati članovi

LIČNA KARTA PODUZEĆA

D.O.O. "SOLI" TUZLA,
Skojevska 7 tel.: 239-477, 238-983
UPRAVNI ODBOR: predsjednik Ante Zvonar, članovi Pero Vasilj, Božo Tomić, Tomislav Mršić i Mirko Vajand direktor: Drago Jurić

Jedna sudbina: Tomislav Antunović

Vratit ću se u Brčko!

U svijetu se događalo da su bogati ljudi i zbog manjeg gubitka skakali kroz prozor u smrt, a na licu Tomislava Antunovića gubitak od 10 milijuna DEM nije ostavio ni najmanji trag. Smiren, ugiaden, mirnih kretnji i dobro odmjenjenih riječi govori o tome kako su mu u Brčkom četnici razorili jednu benzinsku crpku, dvije kuće i suvremeno spremište goriva kapaciteta pet milijuna litara. Životna priča Tomislava Antunovića barem je u početku jednaka stotinama tisuća priča Hrvata koji su prije tridesetak godina odlazili u svijet. Radio je od malena, pa je srednju građevinsku školu završio tek naknadno. Iz rodnog sela Ulica 1968.g. je otišao u Beč i ondje proveo dvije godine radeći obične građevinske poslove i učeći jezik. Nakon toga obreo se u Giessenu kod Frankfurta u Njemačkoj gdje ubrzo postaje sindikalni povjerenik za naše radnike.

"Taj posao omogućio mi je da se bavim sitnim poduzetništvom. Organizirao sam prijevoz za naše radnike, zatim sam počeo iznajmljivati građevinske strojeve i tako je krenulo. Antunović se i ne sjeća kada je zaradio svoj prvi milijun njemačkih maraka, ali veliki dio novca zaradio je i na našim gradilištima. Sedamdesetih godina imao je već stotinjak svojih kamiona i teških građevinskih strojeva.

U to vrijeme naš je čovjek mogao imati samo jedan stroj, pa sam ostale morao registrirati na rodbinu, prijatelje i znance. Još pamtim riječi čovjeka na čije ime sam registrirao kamion vrijedan 200.000 DEM. Pitao me je kako će mi vjerovati da je kamion moj kada imam poderane čarape. U Njemačkoj i Austriji također širi poslove, otvara trgovine, vlasnik je velikog poduzeća za iznajmljivanje građevinskih strojeva, ali odlučuje da stečeni novac uloži u rodni kraj. U suradnji sa zagrebačkom Inom u Brčkome gradi jednu pa drugu benzinsku postaju, zapošljava 60 radnika, ali uto u Brčko stiže rat, a "ustaša" Antunović kako su ga zvali četnici, postaje prva meta.

-Ostali smo u Brčkome do kraja. Gotovo cijelu godinu radio sam isključivo na organiziranju pomoći za branitelje, od oružja do nafte. U Zagreb se doselio zajedno sa suprugom Lucijom i kćerima Mirom (24) i Ljiljom (21). Sin Miroslav (19) je od početka

obitelji poginulih bojovnika.

U poslijeratnom periodu, poduzeće će prilagoditi tehnologiju i proizvodni program upošljavanju invalida rata.

U narednom periodu će biti raspisan javni natječaj za prodaju dionica. Svim pravnim i fizičkim licima će biti omogućena kupovina dionica, te shodno tome i učešće u upravljanju poduzećem.

Iako su mu u Brčkom razorili benzinske postaje, Tomislava Antunovića rat ne može zaustaviti. Sada svoje poslovno carstvo stvara u Hrvatskoj, u koje već ulaže 30 milijuna DEM. Velika pomoć borcima na bojištu.

rata do Nove godine proveo na brčanskom bojištu.

-Zvao sam ga da dođe, žena je brinula za njega, govorio sam mu da mi Antunović više možemo pomoći organiziranjem nego puškom, ali on je bio tvrd. Govorio je: "Tata, ti radi za nas u Hrvatskoj, a ja se ne odvajam od svojih prijatelja na ratištu" iz Brčkoga je Tomislav Antunović uspio izvući svojih deset suvremenih kamiona-cisterni, pa iako nema vlastite crpke, njegovi kamioni neprestano voze u bosansku Posavinu i tuzlansko područje jer nafta je za obranu važna koliko i streljivo.

-Najviše vremena provodim uz "mobilele". Jednim razgovaram sa braćom na ratištu u Brčkom a drugi mi služe za vezu sa poduzećima u Austriji i Njemačkoj. Također, mnogo vremena gubim na pribavljanju raznih papira za izgradnju najsuvremenije benzinske postaje u Hrvatskoj, sa osam agregata, čak pedeset crpki, a uz postaju će još biti automobilski servis, vulkanizerska radionica, robna kuća, hotel, sve zajedno vrijedno oko šest milijuna DEM. U Zagrebu je nedavno boravio moj prijatelj Phillip Nelson, gradonačelnik Melbournea iz Australije. Dok smo zajedno išli u školu u Brčkome zvao se Filip Filipović. Moram vam reći da je otišao razočaran. Htio je povezati australske i zagrebačke privrednike, ali unatoč obećanjima otišao je neobavljena posla. Unatoč svemu Antunović uporno ostvaruje svoju zamisao da u Hrvatsku uloži 30 milijuna DEM.

-Mnogi me pitaju što mi to treba, jer da taj novac uložim u banku, imao bih godišnje kamate od tri milijuna DEM. Radim jer znam raditi. A jednog dana trebat će obnovljati i moje rodno Brčko i ne bih htio to dočekati nespresan.

D.Lončar

Jedna priča iz Doknja

Baka Manda, domoljub Vrijeme bezumlja

Ova priča dolazi iz Brkana, zaseoka prigradskog naselja Dokanj, nedaleko od prve crte majevičkog bojišta. Tamo smo pronašli zanimljivu sugovornicu, domaćicu Mandu Banović velikog domoljuba i propagatora programa HDZ. U predizbornoj kampanji, danas daleke 1991. godine, ona je po kiši i snijegu otišla pješke na promotivni skup HDZ u Drijenči. Kasnije je i sama doprinijela populariziranju stranke ustupajući vlastitu kuću za sastanke HDZ, ogranka Dokanj. I danas je ta baka sa troje rođene djece i četvero unučadi veoma aktivna a njeni ukućani su svi članovi HDZ. Sin Viktor Banović zvani Štiko je i osnivač HVO-a u Doknju. U razgovoru sa bakom Mandom evocirali smo sjećanja na dane mukotrpnog pridobijanja ovdašnjeg pučanstva za ideje HDZ. Uz obilje zгода i nezgoda iz tog perioda iznosi događaj kada je zbog toga što je na svojoj daščari zaljepila plakat HDZ proglašena nacionalistom.

Što za vas predstavlja HDZ?

HDZ to sam ja. Sa HDZ-om idem svukuda. Mnogi su me napadali ali želja mi je da moji Hrvati budu jedno. Ko se stidi svoje nacije taj je kukavica. Ja sam Hrvatica, svoje volim tuđe

poštujem. Zaželjela sam se hrvatskih obilježja. Mi smo se njih bojali a HDZ nam je omogućio da ih ponosno nosimo. Vidite sad se i na našem domu vijori hrvatski barjak.

Kako je bilo u početku stvaranja HDZ u ovim krajevima?

U to vrijeme u mojoj kući su se održavali sastanci HDZ. Iako su mi prijeli da će me ubiti nisam se bojala. Mnogi se sada stide što su mi tada činili, ali moje srce raste kada vidim da mi se sve više mojih Hrvata pridružuje. Neki dan mi je kona rekla da će se Hrvati iseliti a ja joj kažem da su hrvatska sela Tuzlu opasala. Ova neslaganja me najviše bole. Nije mi jasno da možeš ostaviti ono gdje si rođen. Ne bih se pomirila s tim. Bolje je poginuti na svome nego otići na tuđe. To je za mene čast. Ko ode uvijek će biti prosjak.

Što n. iselite krkva je budućnost Hrvata u ovim krajevima?

Neka nam djecu prava koliko nas ima. Mi hoćemo da budemo svoji na svome. Moj sin je otišao u HVO da bi nas sačuvao na našim ognjištima. Ja radim sve vrste poslova. Evo pokazaću vam dirljaču koju sam sama napravila a i ovu nošnju sam sačuvala jer sa njom sam sačuvala i Hrvatsvo. I svom sinu sam otkala nošnju. Voljela bih da se rat završi i da dobijemo svoju slobodu. Želim da hrvatski narod ostane u Bosni i da moja unučad uče našu povijest. Sve to ćemo ostvariti uz pomoć HDZ i HVO.

F.B.

"Napretkova" literarna grupa

Blagdan lijepe riječi

U HKD "Napredak", sukladno prihvaćenoj maksimi "Neka cvjeta tisuću cvjetova", okuplja se literarna grupa koju vodi gospođa Ankica Krmeč, zapažena aktivistkinja "Napretka" i "Hrvatskog doma". Grupu, za sada, čine samo djevojke. Dvije Dijane, dvije Ivane, dvije Katarine i po jedna Maja, Ranka i Slađana. Sastajati su se počele početkom veljače ove godine, a rezultate njihovog druženja utorkom i petkom već smo nekoliko puta imali priliku čuti i vidjeti. Prvi put su se predstavile na već ustaljenom običaju Hrvata, druženju u Franjevačkom samostanu. Bilo je to veće aforizama. Na Obnoviteljskoj skupštini "Hrvatskog doma" Ivana Buro je govorila "Ja zgranut gledam, moja zemlja tone" od Vladimira Popovića a Maja Murgić "Bosni" od Jure Franičevića - Pločara. Blagdanskim misama za Veliki petak i Uskrs djevojke su dale svoj doprinos recitirajući "Pred raspelom", "Išle su", "Kraljici svjetlosti", "Mir Vama",... Prvi put se grupa predstavila svojim radovima 20. travnja na druženju Hrvata u Franjevačkom samostanu. Bila je to poezija koja se, uvjetno rečeno, može podijeliti u tri tematske cjeline: "Surova zbilja", "On u ratu", "Ljubav i ja". Ako bi se našli sponzori, grupa bi radila na projektu "Poezija u ratu", a svoju poeziju i prozu tiskali bi u prigodnoj publikaciji. Problem je i prostor. Nadajmo se da će literarna grupa, kada "Hrvatski dom" dobije svoje prostore, također dobiti krov nad glavom.

Kulturocid nad Hrvatima

Vrijeme bezumlja

U sjeveroistočnoj Bosni stradalo je od topova i lopova mnogo katoličkih zdanja i umjetnina, a oko 80 svećenika moralo je u izgnanstvo.

Podaci o stradanju objekata sakralne baštine u bosanskohercegovačkom ratu još nisu potpuni, ali po onome što se zna da se zaključiti da je riječ o kulturocidu velikih razmjera. Dok u Islamskoj vjerskoj zajednici ne raspolažu ni približno točnim podacima, od gvardijana tuzlanskog, gospodina, fra Petra Matanovića dobili smo obilje materijala o uništenju katoličkih crkava i umjetnina u sjeveroistočnoj Bosni.

Prirodno je pri tome što je ovaj ugledni svećenik pošao od Ulica kod Brčkog, gdje je i sam službovao šest godina doprinoseći nastajanju tamošnjeg lijepog religijskog i kulturnog zdanja. Doživio je, pak, da na video snimku posmatra kako ta crkva gori pogođena "maljutkom", a potom padaju grede od stoljetnih posavskih hrastova. Kapelan fra Zvonko bio je nemoćan naspram agresorskog barbarizma.

U istoj župi tako je prošla i crkva u Donjim Laništima. Gotovo je potpuno uništen i stari franjevački samostan i crkva sa galerijom u Dubravama, njeme umjetnine su spašene. Stradala je i katolička crkva u Turiću, te nova crkva u Gornjoj Tramošnici, kao i tamošnji samostan časnih sestara. U Donjoj Tramošnici je uz modernu crkvu otišla u nepovrat i bogata galerija čije slike se procjenjuju na nekoliko stotina tisuća njemačkih maraka.

U Brčanskoj dekaniji sudbinu uličke župske crkve doživjele su i novoizgrađene crkve u Krepšiću, Vidovicima i Kopancima. U užoj bosanskoj Posavini još valja pomenuti stradanje crkava u Tišini i Bosanskom Šamcu. Pretpostavlja se da je slično prošla i crkva u Slatini, a ne zna se ništa ni za sudbinu kapele u Srebrenici izgrađene na ruševinama nekadašnjeg franjevačkog samostana prije dvije godine, uz 700-godišnjicu dolaska franjevaca u Bosnu.

Iako se ne raspolaže podacima, zna se da je katolička crkva u Gradačcu stradala od topova, a ona u Brčkom od lopova. Ukupno je oko 80 svećenika moralo napustiti svoje crkve i župne domove, koji su takođe rušeni i pljačkani.

A.Uzunović

ESTL FABRIKA
SODE
LUKAVAC
1893 - 1993

Naše starine

Crkve u Srebrenici

Po svojoj davnoj prošlosti i tradiciji Srebrenica spada među najznačajnija mjesta u BiH, kako od najstarijih vremena Ilira, Rimljana, bosanske vlastele i srednjovjekovne države, pa sve do turske vladavine. Bogatstvo šuma, ruda i mineralnih voda, kao i prometna otvorenost riječnim dolinama, oduvijek su privlačile razne osvajače na ovaj ukrašeni kutak zemlje bosanske.

Srebrenica spada među najznačajnije kulturno-povijesne komplekse od antičkog do turskog perioda. Sa svojom neposrednom okolinom obiluje bogatstvom arheoloških nalazišta, koja datiraju još od trećeg stoljeća, kada je ovaj grad imao status rimskih dolina, i bio centar rudarske uprave za Dalmaciju i Panoniju. Za vrijeme Rimljana imala je status municipijuma (grad sa svojom samoupravom). Njen politički status kao i njen trgovinski značaj, omogućili su da ima svoju gradsku vijećnicu, tribunal, gradsku tržnicu, velike terme i niz drugih javnih ustanova.

U neposrednoj blizini Srebrenice u Skelanima, nalaze se ruševine rimske naseobine. Ovdje su 1896. godine otkopane dvije crkve (starokršćanske bazilike) koje potječu iz kasnoantičkog perioda (V-VI st.). Nepravilnog su četverokutnog oblika, a građene su od lomljenog kamena. Crkve su bile udaljene jedna od druge 300 metara.

Predturski period karakterizira gradnja većeg broja franjevačkih samostana u Bosni od kojih najveći broj je nastao u sjeveroistočnoj Bosni. Naseljenost katolicima, u to doba, ovdje je pretežna. Govoriti tada o Katoličkoj crkvi, znači govoriti o franjevcima. Prvi fratri su došli najprije u bosansko Podrinje krajem XIII. Stoljeća. Godine 1291., srpski kralj Stjepan Dragutin, pošto se u to vrijeme priznavao katolikom, zamolio je papu da mu pošalje nekoliko učenih franjevaca "vještih jeziku one oblasti" (Jelenić). Njihov organiziran rad počeo je ovdje poslije osnivanja franjevačke vikarije u Bosni, koja je utemeljena 1340. godine. Taj naziv "vikarija" uobičajen je sve do 1514. godine, a znači isto što i riječ "provincija", tj. najveća teritorijalna jedinica na kojoj se prostire djelatnost Reda (franjevačkog, ili nekog drugog). Već spomenute 1514. godine dolazi do podjele franjevačke bosanske vikarije - provincije na dva dijela: franjevačku provinciju "Bosna Srebrena" i franjevačku provinciju "Bosna Hrvatska". Naziv "Bosna Srebrena" dobila je upravo po gradu Srebrenici, gdje je bilo i prvo sjedište franjevačke vikarije u Bosni.

Djelovanje franjevaca protezalo se ne samo na grad, nego i na okolna područja gdje je pučanstvo tada pretežno katoličko. Neposredno uz Drinu bilo je i nešto pravoslavaca, jer su ta područja bila pod vlašću srpskih despota. Najbrojnija dubrovačka kolonija u bosanskom Podrinju bila je u Srebrenici. U više izvora evidentirani su priloz i darovi dubrovačkih trgovaca crkvi. Petnaest godina nakon dolaska Turaka 22% katoličkih sela su pusta (Handžić). Dakle, promjene etničke strukture su naale, ier se

katoličko pučanstvo povlači prema sjeveru. Biskup F. Baličević prigodom posjete oko 1600. godine zatekao je u Srebrenici 200 katoličkih kuća, a 1724. godine u Srebrenici je samo 20 katoličkih duša.

U prvoj polovini XIV. i XV. stoljeća u Podrinju je podignuto više franjevačkih samostana. Prema izvješću B. Pizanskog 1378. godine spominje se franjevački samostan u Srebrenici. To je nesumnjivo jedan od najstarijih franjevačkih samostana o čemu svjedoči tadašnji naziv bosanske biskupije u XV. stoljeću: Biskupija srebreničko - visočka.

U Srebrenici i blizini okolini postojale su nekada tri katoličke crkve: u samoj Srebrenici i Crnči po jedna crkva sa franjevačkim samostanom, a bile su posvećene svetoj Mariji i crkva sv. Nikole u selu Čaglju kod Srebrenice koja je sagrađena sredinom XV. stoljeća. Dolaskom turske vlasti, odnosno u njihovim prvim popisima spominje se samo samostan u Srebrenici. Znači, samostan i crkva u Crnči, kao i crkva svetog Nikole više ne postoje.

Franjevački samostan i crkva sv. Marije u Srebrenici nalazili su se na lokalitetu Klisa ispod tvrđave. Jedan dio tih arheoloških ostataka odnijele su vode potoka, dok je drugi arheološki istražen i konzerviran. Unutar i izvan crkvenih zidova, nađene su zidane grobnice, koje su prema izvještajima arheoloških iskopavanja nastale u kasnijim periodima. Pretpostavlja se da je postojeća

Hadži-Skenderova džamija ili Bijela džamija, na kojoj se jasno raspoznaju ostaci crkve s odsječnim svetištem i prepravljena zapadna fasada, prvobitno mogla biti crkva sv. Nikole, koja se spominje 1395. godine. Pravokutna dvorana ovog objekta ima po dva pilastira na uzdužnim stranama i gotički svod sa oštrim lukovima. To je ujedno najveća džamija u gradu.

Budući da se proces islamizacije u Srebrenici odvijao nešto sporije, franjevački samostan se održao sve do početka Bečkoga rata (1683. - 1699. godine). "Godine 1686. braća ga napustiše jer više nisu bila u stanju podnositi silnički zlostavljanja". (Lastrić). Vezano za srebrenički samostan u Lašvaninovom "Ljetopisu" u popisu provincijala stoji i ovo: "1611. O. m. p. fra Martin Bilavić, od Sutinske. Za ovoga se poturči gvardijan u Srebrenici, bivši se zaašikovao za bulom."

Povodom 700 obljetnice dolaska franjevaca u Bosnu, na lokalitetu starog franjevačkog samostana provincija "Bosna Srebrena" podigla je manju crkvu - kapelu, primjerenu prostornim, ambijentalnim vrijednostima ovoga sakralnog kulturno-povijesnog spomenika hrvatskog naroda. Kapela ima u prvom planu memorijalno duhovni značaj, jer je podignuta na temeljima povijesne restauracije dolaska franjevaca u Bosnu.

M. Franković

Posjete

Vacek boravio u Gračanici

U Gračanicu, 05.04. '93. godine, u posjetu "Hrvatskom katoličkom dobrotvornom društvu - Gračanica" došao je gosp. Ivan Vacek - dopredsjednik Društva za promicanje kršćanske kulture i duhovnosti "Duhovna stvarnost" iz Zagreba.

U pratnji gosp. Ivana Vaceka bio je i gospodin John Kleiton predstavnik "Shamaritan piessa" - svjetske organizacije, koja skuplja i distribuira humanitarnu pomoć. Svoje ogranke ima diljem SAD, Kanade, V. Britanije i Nizozemske. Nakon obilaska javne kuhinje u Gračanici, gosp. Ivan Vacek je obišao i službene prostorije "Hrvatskog - katoličkog dobrotvornog društva" gdje se detaljno upoznao sa cjelovitim radom društva, počev od prijema pomoći pa do distribucije krajnjim korisnicima. Sve ono što su vidjeli i saznali gosp. Vacek i gosp. John Kleiton iz Kanade su vrlo lijepo kazali u intervjuu koji su dali za "Lokalnu televiziju Gračanica".

Prije svega istaknuto je od strane gosp. Vaceka da on i gosp. Kleiton nisu došli ni u kakvu kontrolu, naprotiv, došli su kod svojih prijatelja da vide mogućnosti proširenja suradnje i novih oblika pomoći. Također je istakao da je prezadovoljan samom organiziranošću društva, shemom poslovanja i radom na terenu. Posebno je dao akcenat na dobru suradnju njega i gosp. Toman Tomislava, prokuratora HKDD u Zagrebu. Sa velikim zadovoljstvom je dodao da je iznenađen samim činjenicama da se u HKDD već razmišlja o materijalnom pomaganju tvrtki za oživljavanje proizvodnje, a posebno hrane, što je i bio jedan od ciljeva njihova posjeta Gračanici i HKDD-u.

Dragi gost iz Kanade, gosp. John Kleiton, je u izjavi također izrazio zadovoljstvo dobrom organiziranošću, posebice Unije snabdjevanja javne kuhinje, jer na Zapadu smatraju da je ipak dobro u ovom teškom vremenu da ljudi imaju koliko toliko topao obrok.

Zahvaljujući se na srdačnom i toplom dočeku, dragi prijatelji su otišli sa obećanjem da će ponovno doći i da se nadaju da za Gračanicu i Bosnu i Hercegovinu ipak dolaze bolja vremena.

Ispraćajući jednoga od svojih najvećih donatora, ljudi u HKDD su ostali sa neizbrivim dojmom da će kamioni sa prepoznatljivim znakom "Duhovna stvarnost" još mnogo puta stići u Gračanicu i obradovati njene žitelje.

Vrijeme sjetve

Kukuruz vodeća žitarica

Arheološka i paleobotanička istraživanja ukazuju da ova biljka u sadašnjem obliku ima dugu povijest, tako da je to jedna od rijetkih kultura kojoj se pouzdano ne zna divlji predak. Danas se uzgaja, gotovo, u cijelom svijetu i od ukupno obradivih svjetskih površina, kukuruz zauzima oko 10%. U općini Tuzla uzgaja se na oko 4.000 hektara. Značaj ove kulture u ishrani ljudi i stoke te u prehrambenoj industriji je poznat našim čitateljima. Provođenje nekih agrotehničkih mjera i održavanje agrorokova u njihovoj primjeni, kako bi se povećali njihovi prinosi po jedinici površine, je od velikog značaja. Pišući ovaj tekst pored osobnih iskustava konzultirao sam literaturu, kao i iskustva agronoma specijaliste Ivankovića Blaga i naprednog uzgajivača kukuruza, rekordera Kovačević Marka - "Slatkog" iz Ljubača.

Odmah treba istaći da rad na proizvodnji kukuruza u visokim prinosima počinje najesen, dubokim oranjem (oko 30 cm) i zaoravanjem 20-30 t stajnjaka i 250-300 kg NPK-a mineralnih gnojiva po hektaru. Zatim dolazi tzv. predsjedveno (stvarno) gnojenje u količini od oko 200 kg HPK-a po hektaru, predsjedvena priprema tla, sjetva i do 60.000 biljaka po hektaru, odgovarajuća njega uz dva prihranjivanja sa 150-200 kg 27% KAN-a. Na ovaj način mogu se očekivati prinosi i do 10 tona čistog suhog zrna po hektaru. Međutim, ovo je ratna godina u kojoj je nemoguće osigurati sve potrebne uvjete za dobijanje visokih prinosa kukuruza. Zato se ne može ni govoriti o rekordnim prinosima, ma koliko nam vremenske prilike "išle na ruku". Upravo zbog toga sam ovih dana razmišljao kako našim čitateljima sastaviti agrotehničku kukuruznu za ovogodišnju proljetnu sjetvu pogodivši ratnim uvjetima, a da bi se ipak ostvarili solidni prosječni prinosi. Pri tome se sjetih pokojnog Tunje Kovačevića, kada smo prije 20 i više godina, u njegovoj staroj kući u Ljubaču, razgovarali o uzgoju hibridnog kukuruza. Pomenuo sam mu tom prigodom da je moguće u našim uvjetima ostvariti prinos kukuruza i do 1.000 kg čistog zrna po dunumu, što je u to vrijeme bilo nezamislivo. Pripaljujući svoju lulu, od koje se nikada nije odvajao, Tunjo je uz svoj karakterističan osmjeh samo sumnjičavo vrtio glavom i nije mi protivurječio, već je samo dodao: "Evo mi Marka, pa uradite sve kako valja, pa da i to čudo vidimo". Napominjem da je Tunjo imao veliko povjerenje u mene, jer ga prije toga nisam nikada prevario.

I čudo se sa kukuruzom desilo upravo na parcelama Tunje Kovačevića. Njegov sin Marko, primjenjujući najsuvremenije agrotehničke mjere iz godine u godinu postiže sve veće prinose da bi 1970. godine postigao

prinos od 1.140 kg čistog suhog zrna po dunumu, što ga je svrstalo u rekordere bivše Jugoslavije.

Upravo zbog toga sam ovih dana, između ostalih, konzultirao i Marka Kovačevića, kako bi ovdje predložena agrotehika, pored znanstvenog pristupa imala i empirijski karakter.

Pošto većina površina planiranih za kukuruz nije jesenas uzorana, a gotovo sve nisu gnojenje, neophodno je odmah uraditi slijedeće:

1) Odmah uzorati planiranu površinu za kukuruz uz prethodno gnojenje i to: - ako raspoložete osokom, rasturite je prije oranja u količini od četiri kubna metra po dunumu, - ako nemate osoku, upotrijebite kombinirano NPK-a mineralno gnojivo, također prije oranja u količini od 30 kg po dunumu,

2) Ako ste pak prije zime ili tijekom ranog proljeća uzorali površine za kukuruz, a raspoložete sa osokom, upotrijebite je po obrađenoj brazdi - "po tegu" u istoj količini kao i pod jedan, ovih uputstava. Ako nemate osoku upotrijebite istu količinu NPK-a đubriva kao u prethodnoj alternativni. U oba slučaja obavite tanjiranje i drljanje ili drugi način obavite predsjedvenu pripremu tla.

3) Ako uopće nemate ovih gnojiva ili ih nemate dovoljno, ipak nemojte odustati od sjetve kukuruza nego obavite oranje bez gnojenja, kao i predsjedvenu pripremu tla. U ovom slučaju obavite lokalizirano gnojenje kompleksnim NPK-a mineralnim gnojivima, naime, gnojenje svake pojedinačne biljke. Gnojivo se unosi prigodom sjetve "pod motiku", a stavlja se na veću dubinu od sjemena. Tako se postiže znatna ušteda gnojiva, ali je zato potrebno mnogo više radne snage. 4) Kada govorimo o sjetvi, treba obratiti naročitu pozornost na nekoliko značajnih radnji: Izbor sorte, odnosno hibrida. Svi hibridi kukuruza koji se kod nas siju označeni su brojevima i slovima. Slova označavaju mjesto nastanka hibrida a brojevi predstavljaju grupu zrenja. (BC 0 Zagrebački, NS - Novosadski, OS - Osječki, ZP - Zemunski itd.). Prema grupama zrenja, hibridi su označeni brojevima (100, 200, 300, 400, 500, 600, itd.), što je broj veći to je hibrid kasniji. Za naše uvjete najbolje odgovaraju srednje rani hibridi iz grupa 400 i 500, što potvrđuju i iskustva Marka Kovačevića, koji preporučuje ove hibride: BC-488, NS-444, OS-218, OS-407 a za silažu: BC-6661 i ZP-704. Mi predlažemo da ako sijete kukuruz prije prvog svibnja ili oko prvog svibnja, posijte hibride iz grupe 400 i 500, a ako zakasnite sa sjetvom, onda sa grupom 300, 200 pa i 100. Važno je da osigurate sklop od 5.000-6.000 biljaka po dunumu. To se postiže sjetvom na rastojanju red od reda 70-75 cm a u redu 20-23 cm. Za dunum vam je potrebno 2-2,5 kg sjemena.

5) Njega kukuruza se sastoji uglavnom u uništavanju korova, koje se obavlja u kombinaciji, upotrebom hibrida i okopavanjem,

zatim u prihranjivanju sa 27% KAN-om u dva navrata i to: - prvo prihranjivanje, kada su biljke u fazi 3-4 lista sa 15 kg KAN-a po dunumu. - drugo prihranjivanje, kada su biljke u fazi 7-8 listova, odnosno kad dostignu porast od 35-40 cm.

Eto, ukoliko primjenite ovakve, nešto skromnije uvjete agrotehlike, uz povoljne klimatske prilike, možete očekivati značajne prinose kukuruza. Pazite na agrorokove i konzultirajte se sa agronomima ili naprednim uzgajivačima kukuruza.

ing.agr. H.Omerčehajić

ZAJEDNICA

Evo župe zajednice Soli, opjevane onom tko je voli. Župa soli davno je postala, hrvatska je sela opasala. Centar župe u dolini stao, viši reljef nju je opasao.

Od Križana pa do Bistarčana, i Driječe do Živiničana. Dalek pogled, velika širina, u tom mjestu živjet je milina. Što je sela ispod Majevice, pretežno su zemlje sionice. Grabovica, Dokanj i Tetima, na vratima rudnik soli ima.

Eto posla eto perspektive, dok je zdravlja i rakije šljive. Obodnica, Dragunja i Breške, to su momci oblazili pješke. To su mjesta velikih širina, raznog voća izobilje ima. Kad u jesen pušnice prorade, i kazani što rakiju vade.

Tu se pjesma i šargija čuje, što sa brda dolom odjekuje. Nastavimo kružno župom ići, dođoše nam Mramor i Čanići. To su sela šumom opasana, sionica zemlja pod nogama. U njih ima ogrjeva i hrane, i u ljetne i u zimske dane.

S jedne strane magistrala duga, s druge strane željeznička pruga. S južne strane Ljubačka je župa, Živinička odmah preko puta. Druga sela počev od Par Sela, na visini ravan zauzela. Husinjani, Dubrave i Breze, i Kiseljak to su kružne veze.

Ta su sela župu opasala, još su druga u centru ostala. Ostala je u Šikari župa, koja broji sedam sela skupa. Tu je crkva skoro napravljena, prvo vrijeme rekoše golema.

Al' je vrijeme svoje učinilo, vjernicima crkvu ispunilo. Dođe narod iz okolnih sela, crkva puna ko košnica pčela. Da su pčele, draga braćo moja, trebalo bi pogledati roja. Eto tako ova pjesma cijela, sastavljena iz hrvatskih sela. Dobri ljudi i marljivo rade,

opjevao: Pejo Mazić

Hrvati u Sarajevu

Nema nemogućih okolnosti

Intelektualci Hrvati u opkoljenom Sarajevu dijele sudbinu ostalih Sarajlija: oni ne žive, nego preživljavaju. Unatoč osipanju hrvatske inteligencije iz glavnoga bosanskog grada u prvih deset mjeseci opsade, baš su Hrvati pokazali svoju tradicionalnu moć regeneriranja. Posebice je uočljiva agilnost predsjednika Hrvatskoga kulturnog društva Napredak Franje Topića. Taj profesor teologije naglašenih menadžerskih sposobnosti za samo nekoliko mjeseci okupio je u Napretku i oko njega svu preostalu "hrvatsku pамет" u zatočenome Sarajevu. Nema

Sarajevska bogoslovija postala je neka vrsta intelektualnog parlamenta

nemogućih okolnosti rada, Topićeva je poruka, postoje samo lakše i teže okolnosti. Katolička bogoslovija, smještena u starom dijelu Sarajeva, glavno je sastajalište "napretkovaca", odnosno Hrvata intelektualaca. Družeci se u Sarajevu s utemeljiteljem te bogoslovne ustanove biskupom Josipom Stadlerom, slavni je Antun Gustav Matoš prije osamdesetak godina uzviknuo: "To je Hrvat kakvog ni Zagreb nema." Debeli zidovi sarajevske Bogoslovije, čiji je projektant potkraj 19. stoljeća bio isto tako slavni arhitekt Vancaš, ostavljaju dojam bolje zaštićenosti od srpskih smrtonosnih projektila, premda u Sarajevu nema kutka u kojem bi čovjek bio apsolutno zaštićen. Ipak osjećaj kakve-takve sigurnosti pretvorio je (bogoslovci su ove godine napustili Sarajevo) Bogosloviju u pravi debatan klub, a njezin bife postao je neka vrsta intelektualnog parlamenta. Diskutanti su bili i Miljenko Jergović, Darko Lukić, Ivan Lovrenović, Slobodan Lovrenović, Željko Ivanković, Mladen Ančić, Bojan Korenić... Donedavno, gosti su znali biti i ugledni muslimanski intelektualci, ali je s izbijanjem

hrvatsko-muslimanskih sukoba tih gostovanja gotovo potpuno nestalo. Da li samo privremeno?

Dnevna višesatna zasjedanja iz Bogoslovije se navečer presele obično u stan Ivlice Pandžića, u središtu Sarajeva. Jedan od najvećih živućih pjesnika u Hrvata akademik Veselko Koroman je od one vrste umova koji se teško odlučuju na priču ili dijalog. Ali u trenucima nadahnuća i te kako zna otvoriti i dušu i srce. Rečenice su mu satkane od kristalno jasnih misli i stavova. Često sugovornika pita za mišljenje o onome o čemu govori. U jednoj od takvih razmjena najsofistiranija bez trunke dvojbe izustio je: "U ovim kompliciranim vremenima za hrvatski narod Franjo Tuđman se dobro snalazi. Pokazao se vrlo iskusnim u rješavanju najsofistiranijih situacija." Što će biti sa sarajevskim intelektualcima Hrvatima? Praktičnu brigu o njima, kao uostalom i o sarajevskim Hrvatima uopće, vode zasad, uz Napredak, jedino još Caritas i Katolička crkva. Mnogi intelektualci, ne samo Hrvati, napustili su ili kane napustiti glavni bosanski grad. Povratak većine njih neće biti uvjetovan samo deblakom Sarajeva i prestankom ubilačkog bombardiranja. Budućnost intelektualaca u Sarajevu određivat će i oni drugi, "škakljiviji" razlozi.

P.G.

Reagirana:

Aralica ... (2)

Bismilla - hirrahma - nirrahim
U ime boga svemogućeg, Dobročinitelja milostivog.

Gospodine uredniče!
Mlada novinarka S. Bilić, čiji je tekst razgovora s gosp. Ivanom Aralicom uvršten u "Hrvatski Glasnik", mogla bi prihvatiti prigovor koji ću joj uputiti. Trebala je znatno više prostora posvetiti veoma inspirativnom djelu ovog iznimnog romansijera.

Ivan Aralica, živi klasičar hrvatske literature XX. stoljeća, iznjedrilo je i jednu ovakvu misao: "Tko god poznaje islam i tko god poznaje ponašanje etničkih zajednica u trenutku egzistencijalne ugroženosti, taj je mogao očekivati skretanje Muslimana prema fundamentalizmu, prema svojoj matici i pretvaranju zbuđenih ljudi izvrgnutih brutalnom uništenju kakvo Europa ne pamti, u "Božje ratnike", a rata u "sveti rat", gdje se ne pita koliko će koštati obrana doma, sloboda i stvaranje novog državnog prostora..."

Ukoliko posegnemo za drevnom, latinskom poslovicom: "Audiat et altera pars", dopustite mi da ovom prigodom iznesem i neke svoje impresije.

Iako su za nepunih stotinu godina, Muslimani koji žive na prostorima Bosne, pretrpjeli četvrti genocid od potomaka onih čiji su vrli preci, također, bili četnici uvijek su i halalili i zaboravljali. Ponašali su se u skladu sa onom propovijedi Kristovom: "Oprostite neprijateljima svojim, čini dobro i onima koji te mrze", umjesto da prime znanju hadis - izreku Božjeg poslanika Muhameda a. s.: "Tako mi Boga ne vjeruje, tako mi Boga ne vjeruje, tako mi Boga ne vjeruje - onaj od čijeg zla susjed nije siguran".

Samim tim što većina Muslimana nije poznavala čak ni osnove vjere islama, koju valja shvaćati kao tradiciju, čini se da je bilo neizbježno

njihovo stradalništvo. Utrka za standardom i zaboravljanje Boga, pridonijeli su strašnoj konzekvenciji - taksiratu, jer nema posljedice bez - uzroka!

Nadalje u tom procesu "dozrijevanja" genocida, katalizator su bile kokarde kao rekviziti u "jogurt" i "balvan" revolucijama - "događanju naroda", prenošenju moštiju ne bi li se mržnja i osveta ubacile među Srblje, pa su razjareni barbari došli kao prirodni produžetak svojih prethodnika.

Dakle, jasno je kao dan da su Muslimani prisilno odvajani od izvora islama, tako da nikada nisu ni pomišljali o stvaranju "islamske države u Republici Bosni i Hercegovini", a kamo li u susjednoj, bratskoj neovisnoj Republici Hrvatskoj. Također, svako zavađanje koje potiče od petokolonaša i KOS-ovaca, dakako, bilo je u funkciji pomaganja četnicima - barbarima da dovrše svoj krvavi posao.

Hrvati i Muslimani su bili skupa u borbi u prošlom ratu, a u ovoj agresiji na obje domovine: Hrvatsku i BiH, suočili su se, opet, sa istim neprijateljem - barbarima, četnicima koji nemaju milosti prema njima.

No, da rezimiram: Princip vjerovanja u islamu je iskazan u Kur'anu Časnom, nebeskoj knjizi: La ikrahe fiddin = U vjeri nema prisiljavanja!, pa, imajući u vidu tu Božju zapovijed vjernicima treba da primjetimo: Tko može uskratiti pravo (i dužnost!) ovom naraštaju da upozna svoga tvorca u dobu kada je zasjalo sunce, ukoliko prije nije o njemu znao ništa? A jako malo islam poznaju oni koji smatraju, u nastupu netolerancije, da je "džihad" ili "sveti rat" - strogo naređen u okviru islamskih dužnosti. E pa - nije! Pet islamskih dužnosti su: 1. Kelime-i-šehadet, 2. Namaz (molitva), 3. Post, 4. Zekat (vjerski doprinos) i 5. Hadž izvršiti.

Senahid Nezirić

PP "TERMOANDI"

Lukavac
Albina Herljevića 14
Tel 075 566-915
fax 075 571-488

PP "ZAPAD"

DISKONT **PRODAVNICA**
export import
 161
 ParSelo

HOTEL TUZLA Apartmani: 407 i 408
 Tel. 237-596 i 233-231

Glasnikova križaljka br.6

1	2	3	4	5		6	7	8	9	10	11
12						13					
14					15					16	
17				18					19		
20			21					22			
23		24					25				
26						27					

Š. Robert

VODORAVNO: 1. Glas između baritona i basa, 6. Atenski heroj, 12. Žrtvenik, 13. Stručnjaci u anatomiji, 14. Jedan teškoatletičar, 15. Kralj Huna zvan "Bič božji", 16. Znak za element ilinij, 17. Zrak, vazduh (grč.), 18. Marva, 19. Izvorna kratica međunarodne organizacije rada, 20. Domaće govedo, 21. Očna bolest, katarakta, 22. Stijena pod vodom, hridina, 23. Po grč. mitu kći Eolova, žena Keiksova, 25. Prostorija, 26. Kršćanka (tur.), 27. Vrsta obrtnika.

USPRAVNO: 1. Prebivanje na nekom mjestu, 2. Šupljina u čeljusnoj kosti, 3. Filmska zvijezda, 4. Vrsta kartaške igre, 5. Znak za element argon, 6. Žensko ime, 7. Uska uličica u Dalmaciji, 8. Kratica Albanske telegrafske agencije, 9. Nota solmizacije, 10. Oblast u Italiji, 11. Poklon kao izraz milošte, 13. Riječ bez naglaska, 15. Grad u Grčkoj, 18. Rima, slik, 19. Država u Aziji, 21. Spokojstvo, 22. "Hrvatska demokratska zajednica", 24. Auto oznaka za Kumanovo, 25. Staroperzijski novac.

Hrvatski Glasnik

Informativno-politički dvotjednik
 Tuzla, 3. 5. 1993. broj 8

Glavni i odgovorni urednik: mr Ljupko Aždajić • Osnivač i izdavač: HKD "NAPREDAK" • Redakcija: Ozrenskog odreda bb Tuzla
 • Urednik: mr Stjepan Pranjić • Uređuje redakcijski kolegij: Ivica Marinović, Ivica Mazić, Franjo Bosankić, Jasmin Hadžimehmedović • Fotoreporter: Robert Andrejaš • Lektor: Zvonimir Sučić • Likovno grafička obrada: mr Branko Lukić • Tehnička priprema i uređenje: "PRINTCOM" Tuzla • Štampa: Grafičar Tuzla • Telefon: 23 69 81 • Fax: 23 13 50 • Žiroračun kod Kreditne banke DD Tuzla: dinarski - 807020-0/7521-55-00082-3, devizni - 72700-0/7521-07-00008-0 • Cijena za inozemstvo 3 DEM

Barel TUZLA

PREDUZEĆE ZA PROMET NAFTI I NAFTNIH DERIVATA,

ISTRAŽIVAČKO RAZVOJNE USLUGE, INŽENJERING

KNJIŽOVODSTVENE USLUGE, USLUGE OBRADE

PODATAKA, PROJEKTOVANJE I TRGOVINA

Ismeta Mujezinovića 22-V/20
 Tel/fax: 075/ 238-016

PRIVATNO PREDUZEĆE ZA PRERADU DRVETA (p.o.)

YUMIG

SIMIN HAN - TUZLA, 75000, Ulica M.Tesica do 38

Telefoni: (075) 33-625 i 241-531

PP MARKETING LIJEKOVA

FARMTEX

INFORMACIJE NA TEL. 075/231-504

Printcom
 GRAFIČKI INŽENJERING
 "PRINTCOM" D.O.O. Rudarska 61/III 75000 Tuzla, Tel/fax: 075 214 164